

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

Магістерська робота

**на тему «Стратегії зміцнення фінансової стабільності підприємства в
умовах економічної турбулентності»**

Виконав: студент 6-го курсу, групи 601-УФБ

Спеціальності

072 «Фінанси, банківська справа, страхування та
фондовий ринок»

за освітньо-професійною програмою «Фінанси,
банківська справа та страхування»

другого (магістерського) рівня вищої освіти

Дзеркалій В.М.

Керівник: к.е.н., доц. Філонич О.М.

Рецензент: керівник СТОВ «Україна»

Норка З.А.

Засвідчую, що в цій роботі немає запозичень із
праць інших авторів без відповідних посилань

Дзеркалій В.М.

Підтверджую достовірність даних, використаних
у роботі

Дзеркалій В.М.

Полтава, 2026 року

АНОТАЦІЯ

Дзеркалій В.М. Стратегії зміцнення фінансової стабільності підприємства в умовах економічної турбулентності. Магістерська робота на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» за освітньо-професійною програмою «Управління фінансово-економічною безпекою», Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», Полтава, 2026.

Робота містить 84 сторінок, 38 таблиць, 9 рисунків, список літератури з 68 джерел та 13 додатки.

Ключові слова: фінансова стабільність, економічна турбулентність, антикризове управління, адаптивна стратегія, фінансові ризики, аграрне підприємство, самофінансування, хеджування, бюджетування, фінансова безпека.

Тема магістерської роботи є досить актуальною, оскільки в умовах воєнної та економічної турбулентності підприємства стикаються з численними загрозами: руйнуванням виробничої інфраструктури, блокадою логістичних шляхів, нестачею трудових ресурсів, високими інфляційними ризиками та валютною нестабільністю. Ці чинники спричинили суттєвий дисбаланс ринків, ускладнили планування фінансових потоків і зробили класичні моделі управління недостатньо ефективними. Тому виникла потреба у формуванні нових адаптивних та антикризових підходів до фінансового управління.

Метою дослідження даної роботи є поглиблення теоретико-методичних засад, проведення комплексної діагностики фінансового стану та розробка практичних стратегій і рекомендацій для зміцнення фінансової стабільності сільськогосподарського підприємства СТОВ «Україна» в умовах економічної турбулентності та воєнних ризиків.

Об'єкт дослідження є фінансова діяльність СТОВ «Україна» що сприяє формуванню та управлінню його фінансовою стабільністю в умовах зовнішніх шоків та економічної турбулентності.

Предметом дослідження є методичні підходи, моделі та стратегічні інструменти, які забезпечують зміцнення фінансової стабільності підприємства, оптимізацію його структури капіталу та мінімізацію ризиків в умовах економічної невизначеності.

У теоретичній частині роботи визначено економічну сутність та функціональне значення фінансової стабільності підприємства в умовах ризику проаналізовано теоретичні моделі та методичний інструментарій оцінки фінансової стабільності; опрацьовано сучасні концепції формування антикризової фінансової стратегії підприємства.

У розрахунково-аналітичній частині роботи надано загальну характеристику фінансово-господарської діяльності підприємства та її особливості в аграрному секторі; комплексну оцінку рівня фінансової стабільності та платоспроможності підприємства; аналіз грошових потоків та їх ролі у зміцненні фінансової стабільності.

Практична цінність роботи полягає у розробці стратегії оптимізації структури капіталу та зниження вартості фінансування. Запропоновані підходи можуть знайти застосування в практичній діяльності страхових компаній для впровадження інструментів управління ризиками як основа фінансової стабільності та формування шляхів підвищення ефективності використання оборотного капіталу та грошових потоків.

Інформаційне забезпечення дослідження включає закони, нормативні акти, інформаційні матеріали, що стосуються теми вивчення, а також фінансова звітність за 2022-2024 роки СТОВ «Україна».

SUMMARY

Dzerkaliy V.M. Strategies for strengthening the financial stability of an enterprise in conditions of economic turbulence. Master's work on obtaining a second (master's) level of higher education from the specialty 072 "Finance, Banking, Insurance and Stock Market" in the educational and professional program "Management of Financial and Economic Security", National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic, Poltava, 2026.

The work comprises 84 pages, 38 tables, 9 figures, a list of references with 68 sources, and 13 appendices.

Keywords: financial stability, economic turbulence, crisis management, adaptive strategy, financial risks, agricultural enterprise, self-financing, hedging, budgeting, financial security.

The topic of the master's thesis is quite relevant, since in the conditions of military and economic turbulence, enterprises face numerous threats: destruction of production infrastructure, blockade of logistics routes, lack of labor resources, high inflation risks and currency instability. These factors caused a significant imbalance of markets, complicated the planning of financial flows and made classical management models insufficiently effective. Therefore, there was a need to form new adaptive and anti-crisis approaches to financial management.

The purpose of this study is to deepen the theoretical and methodological foundations, conduct a comprehensive diagnosis of the financial condition and develop practical strategies and recommendations to strengthen the financial stability of the agricultural enterprise LLC "Ukraine" in the conditions of economic turbulence and war risks.

The object of the study is the financial activity of LLC "Ukraine", which contributes to the formation and management of its financial stability in the face of external shocks and economic turbulence.

The subject of the study is methodological approaches, models and strategic tools that ensure the strengthening of the financial stability of the enterprise, optimization of its capital structure and minimization of risks in conditions of economic uncertainty.

In the theoretical part of the work, the economic essence and functional significance of the financial stability of the enterprise under risk conditions are determined; theoretical models and methodological tools for assessing financial stability are analyzed; Modern concepts of formation of anti-crisis financial strategy of the enterprise have been worked out.

In the calculation and analytical part of the work, a general characteristic of the financial and economic activity of the enterprise and its features in the agricultural sector is provided; comprehensive assessment of the level of financial stability and solvency of the enterprise; analysis of cash flows and their role in strengthening financial stability.

The practical value of the work lies in the development of a strategy for optimizing the capital structure and reducing the cost of financing. The proposed approaches can be used in the practical activities of insurance companies to implement risk management tools as the basis for financial stability and the formation of ways to increase the efficiency of the use of working capital and cash flows.

The information support of the study includes laws, regulations, information materials related to the topic of study, as well as financial statements for 2022-2024 of LLC "Ukraine".

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	8
1.1. Економічна сутність та функціональне значення фінансової стабільності підприємства в умовах ризику.....	8
1.2. Теоретичні моделі та методичний інструментарій оцінки фінансової стабільності	15
1.3. Сучасні концепції формування антикризової фінансової стратегії підприємства	22
Висновки до розділу 1.....	27
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ СТОВ «УКРАЇНА» ТА ОЦІНКА ВПЛИВУ ТУРБУЛЕНТНОСТІ НА ЙОГО ДІЯЛЬНІСТЬ.....	28
2.1. Загальна характеристика фінансово-господарської діяльності підприємства та її особливості в аграрному секторі	28
2.2. Комплексна оцінка рівня фінансової стабільності та платоспроможності підприємства	33
2.3. Аналіз грошових потоків та їх ролі у зміцненні фінансової стабільності.....	45
Висновки до розділу 2.....	49
РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ТА МЕХАНІЗМИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ СТОВ «УКРАЇНА».....	51
3.1. Розробка стратегії оптимізації структури капіталу та зниження вартості фінансування.....	51

				MP 601 УФБ 12176691			
	П. І. Б.	Підпис	Дата				
<i>Розроб.</i>	<i>Дзеркалій В.М.</i>			<i>Стратегії зміцнення фінансової стабільності підприємства в умовах економічної турбулентності</i>	Літ.	Арк.	Акрушів
<i>Перевір.</i>	<i>Філонич О.М.</i>				3	84	
<i>Н. Контр.</i>	<i>Філонич О.М.</i>				<i>Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування</i>		
<i>Затверд.</i>	<i>Свистун Л.А.</i>						

3.2. Впровадження інструментів управління ризиками як основа фінансової стабільності.....	58
3.3. Шляхи підвищення ефективності використання оборотного капіталу та грошових потоків	63
Висновки до розділу 3.....	67
ВИСНОВКИ	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	76
ДОДАТКИ	84

				MP 601 УФБ 12176691			
	П. І. Б.	Підпис	Дата				
<i>Розроб.</i>	<i>Дзеркалій В.М.</i>			<i>Стратегії зміцнення фінансової стабільності підприємства в умовах економічної турбулентності</i>	Літ.	Арк.	Акрушів
<i>Перевір.</i>	<i>Філонич О.М.</i>					4	84
					<i>Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування</i>		
<i>Н. Контр.</i>	<i>Філонич О.М.</i>						
<i>Затверд.</i>	<i>Свистун Л.А.</i>						

ВСТУП

Актуальність теми дослідження зумовлена безпрецедентними викликами, що постали перед національною економікою та, зокрема, перед підприємствами аграрного сектору, такими як СТОВ «Україна», унаслідок повномасштабної військової агресії та глобальної економічної нестабільності. У сучасних умовах фінансова стабільність підприємства, яка визначає його платоспроможність, незалежність і здатність до відтворення, перетворилася з показника ефективності на ключовий чинник виживання.

В умовах воєнної та економічної турбулентності підприємства стикаються з численними загрозами: руйнуванням виробничої інфраструктури, блокадою логістичних шляхів, нестачею трудових ресурсів, високими інфляційними ризиками та валютною нестабільністю. Ці чинники спричинили суттєвий дисбаланс ринків, ускладнили планування фінансових потоків і зробили класичні моделі управління недостатньо ефективними. Тому виникла потреба у формуванні нових адаптивних та антикризових підходів до фінансового управління.

Аграрний сектор відіграє ключову роль у забезпеченні продовольчої та економічної безпеки держави, тому його стабільність має не лише фінансове, а й стратегічне значення. Висока сезонність, залежність від погодних умов та необхідність значних оборотних інвестицій створюють додаткові ризики, які потребують впровадження ефективних механізмів внутрішнього самофінансування, диверсифікації джерел капіталу та страхового захисту.

Практична цінність дослідження полягає у необхідності розроблення та впровадження сучасних фінансових інструментів, зокрема гнучкого бюджетування, аграрних розписок, програм військового страхування та хеджування ризиків, які здатні забезпечити стабільність і розвиток підприємства навіть у кризових умовах.

Отже, розробка стратегій зміцнення фінансової стабільності підприємства в умовах економічної турбулентності є надзвичайно актуальною та має важливе як теоретичне, так і практичне значення. Вона спрямована на перехід від реактивного до проактивного управління, що дозволяє підприємствам аграрного сектору ефективно адаптуватися до зовнішніх викликів, зберігаючи фінансову стійкість і конкурентоспроможність.

Метою даного дослідження є поглиблення теоретико-методичних засад, проведення комплексної діагностики фінансового стану та розробка практичних стратегій і рекомендацій для зміцнення фінансової стабільності сільськогосподарського підприємства СТОВ «Україна» в умовах економічної турбулентності та воєнних ризиків.

Відповідно до поставленої мети визначено основні завдання, спрямовані на її досягнення:

- дослідити економічну сутність та функціональне значення фінансової стабільності підприємства в умовах ризику;
- проаналізувати теоретичні моделі та методичний інструментарій оцінки фінансової стабільності;
- розглянути сучасні концепції формування антикризової фінансової стратегії підприємства;
- надати загальну характеристику фінансово-господарської діяльності підприємства та її особливості в аграрному секторі;
- провести комплексну оцінку рівня фінансової стабільності та платоспроможності підприємства;
- здійснити аналіз грошових потоків та їх ролі у зміцненні фінансової стабільності;
- розробити стратегію оптимізації структури капіталу та зниження вартості фінансування;
- сформулювати інструменти управління ризиками як основа фінансової стабільності;

– обґрунтувати шляхи підвищення ефективності використання оборотного капіталу та грошових потоків.

Об'єктом дослідження є фінансова діяльність СТОВ «Україна» що сприяє формуванню та управлінню його фінансовою стабільністю в умовах зовнішніх шоків та економічної турбулентності.

Предметом дослідження є методичні підходи, моделі та стратегічні інструменти, які забезпечують зміцнення фінансової стабільності підприємства, оптимізацію його структури капіталу та мінімізацію ризиків в умовах економічної невизначеності.

У процесі написання роботи застосовано комплекс методів дослідження: аналіз і синтез; індукція і дедукція; систематизація; порівняння; фінансовий аналіз (коефіцієнтний метод); динамічний аналіз (порівняння рядів); вертикальний та горизонтальний аналіз; метод прямого аналізу грошових потоків; економетричне моделювання; інтегральні та матричні моделі; метод фінансового левериджу; метод порівняльної оцінки; метод сценарного моделювання; метод експертних оцінок; прогнозування (трендове моделювання).

Інформаційною базою дослідження є праці вітчизняних та зарубіжних науковців з питань фінансового менеджменту, фінансової стійкості, антикризового управління, фінансової безпеки та оцінки ризиків; монографії, наукові статті та матеріали міжнародних конференцій, нормативно-правова база та первинні фінансові документи СТОВ «Україна» за три останні роки.

Розділ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Економічна сутність та функціональне значення фінансової стабільності підприємства в умовах ризику

Теоретичні моделі та методичний інструментарій оцінки фінансової стабільності

Сучасні концепції формування антикризової фінансової стратегії підприємства

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ СТОВ «УКРАЇНА» ТА ОЦІНКА ВПЛИВУ ТУРБУЛЕНТНОСТІ НА ЙОГО ДІЯЛЬНІСТЬ

Загальна характеристика фінансово-господарської діяльності підприємства та її особливості в аграрному секторі

Комплексна оцінка рівня фінансової стабільності та платоспроможності підприємства

Аналіз грошових потоків та їх ролі у зміцненні фінансової стабільності

РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ТА МЕХАНІЗМИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ СТОВ «УКРАЇНА»

Розробка стратегії оптимізації структури капіталу та зниження вартості фінансування

Впровадження інструментів управління ризиками як основа фінансової стабільності

**Шляхи підвищення ефективності використання оборотного капіталу
та грошових потоків**

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність та функціональне значення фінансової стабільності підприємства в умовах ризику

Фінансова стабільність підприємства є однією з найважливіших якісних характеристик його фінансового стану та ключовою умовою довгострокового розвитку. Вона відображає здатність суб'єкта господарювання функціонувати, розвиватися та підтримувати свою платоспроможність, ефективно використовуючи фінансові ресурси в умовах зміни зовнішнього та внутрішнього середовища.

Варто відзначити, що фінансова стабільність охоплює здатність підприємства:

1. Покривати зобов'язання власними коштами та стійкими джерелами фінансування.
2. Забезпечувати рівновагу між власними та позиковими джерелами капіталу.
3. Ефективно реагувати на фінансові ризики та мінімізувати їхній негативний вплив.
4. Гарантувати платоспроможність у довгостроковій перспективі [6].

На сьогодні у сучасній економічній науці існують два основні методичні підходи до трактування та оцінки фінансової стабільності: статичний та динамічний.

Статичний підхід розглядає фінансову стабільність як стан підприємства на певну дату (момент часу) і ґрунтується на аналізі структури його активів та джерел їхнього формування (балансу). Його аналіз наведено у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Статистичний підхід щодо трактування дефініції «фінансова стабільність» [7]

Критерій	Характеристика	Методика оцінки
Сутність	Здатність підприємства фінансувати свої активи та запаси за рахунок власних, довгострокових та стійких джерел капіталу на момент оцінки.	Головний акцент робиться на коефіцієнтах структури капіталу (автономії, фінансового левериджу) та забезпеченні запасів власним оборотним капіталом.
Ціль	Визначення рівня фінансової незалежності та ризику банкрутства у короткостроковому періоді.	Використання формули власного оборотного капіталу та класифікація фінансового стану (абсолютна, нормальна, нестійка, кризова).
Недоліки	Не враховує динаміку грошових потоків (Cash-flow) та майбутні фінансові операції.	

Динамічний підхід розглядає фінансову стабільність як процес і оцінює здатність підприємства підтримувати рівновагу та платоспроможність у часі, генеруючи достатній грошовий потік. Його аналіз наведено у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Динамічний підхід щодо трактування дефініції «фінансова стабільність» [10]

Критерій	Характеристика	Методика оцінки
Сутність	Здатність системи управління підприємством генерувати стабільний та достатній чистий грошовий потік (Cash-flow), який покриває всі поточні та інвестиційні потреби.	Аналіз потоків фінансових ресурсів, включаючи розрахунок Внутрішнього Потенціалу Самофінансування (ВПС) та співвідношення грошових потоків від різних видів діяльності.
Ціль	Оцінка довгострокової стійкості, інвестиційної привабливості та спроможності до саморозвитку.	Використання прогнозних моделей (прогноз руху грошових коштів), коефіцієнтів покриття боргу грошовим потоком.
Переваги	Найбільш релевантний в умовах ризику та турбулентності, оскільки фокусується на реальних грошах, а не на бухгалтерському прибутку.	

Фінансова стабільність відіграє критично важливу роль для підприємства, особливо в умовах економічної турбулентності та військових ризиків [5]:

1. Функція самозбереження (антикризова). Стійка структура капіталу (статичний аспект) та наявність фінансового «буфера» (динамічний аспект) дозволяють підприємству абсорбувати несподівані шоки (втрата активів, руйнування логістики, падіння попиту) та уникати банкрутства.

2. Функція інвестиційної спроможності. Високий ВПС (динамічний аспект) забезпечує можливість фінансувати необхідні капітальні витрати (купівля техніки, відновлення) без необхідності дорогого зовнішнього кредитування.

3. Функція ліквідності та платоспроможності. Гарантує, що підприємство завжди може вчасно виконати свої короткострокові зобов'язання перед постачальниками, працівниками та бюджетом, підтримуючи ділову репутацію.

4. Функція залучення капіталу. Стабільність є основним критерієм для інвесторів та банків. Стійке фінансове становище мінімізує ризики для кредиторів, що сприяє залученню необхідних зовнішніх ресурсів на вигідних умовах.

Для забезпечення довгострокової життєздатності та розвитку в умовах економічної турбулентності, фінансову стабільність необхідно розглядати в контексті двох більш широких категорій: фінансової стійкості та фінансової безпеки. Ці поняття часто вживаються як синоніми, проте мають суттєві відмінності (табл.1.3).

Фінансова стабільність є фундаментом і необхідною умовою досягнення фінансової стійкості. Нестабільність у структурі капіталу неминуче призведе до втрати довгострокової стійкості.

Варто відзначити той факт, що фінансова безпека підприємства є найбільш широкою категорією, що включає всі аспекти захисту фінансових інтересів. Це стан захищеності фінансових інтересів від зовнішніх та внутрішніх загроз, що дозволяє забезпечити стійке і максимально ефективне функціонування.

Таблиця 1.3

Взаємозв'язок дефініцій «фінансова стійкість» та «фінансова стабільність» [13]

Критерій	фінансова стійкість	фінансова стабільність
Визначення	Глобальна здатність підприємства протистояти зовнішнім та внутрішнім загрозам і зберігати фінансову рівновагу протягом тривалого часу.	Здатність підтримувати рівновагу між активами та пасивами, забезпечуючи платоспроможність та ефективне використання фінансових ресурсів у поточному періоді.
Горизонт	Довгостроковий (стратегічний).	Середньо- та короткостроковий (тактичний).
Оцінка	Охоплює всі фінансові, інвестиційні та операційні аспекти.	Фокусується на структурі капіталу та грошових потоках.
Характеристика	Більш широка, якісна категорія.	Більш вузька, кількісна категорія (як правило, є частиною стійкості).

Фінансова безпека складається з кількох ключових компонентів (функціональних складових) [1]:

1. Бюджетно-платіжна безпека. Забезпечення своєчасного виконання всіх податкових та бюджетних зобов'язань.
2. Валютно-грошова безпека. Управління валютними ризиками, достатність грошових коштів.
3. Кредитна безпека. Забезпечення належного рівня кредитного рейтингу та доступ до фінансових ресурсів.
4. Інвестиційна безпека. Захист інвестицій та забезпечення ефективності інвестиційних проєктів.
5. Фінансова стабільність. Здатність підтримувати внутрішню збалансованість фінансових потоків та структури капіталу.

Фінансова стабільність має визначальне місце у складі фінансової безпеки (рис.1.1).

У таблиці 1.4 сформовано ієрархія фінансових категорій підприємства.

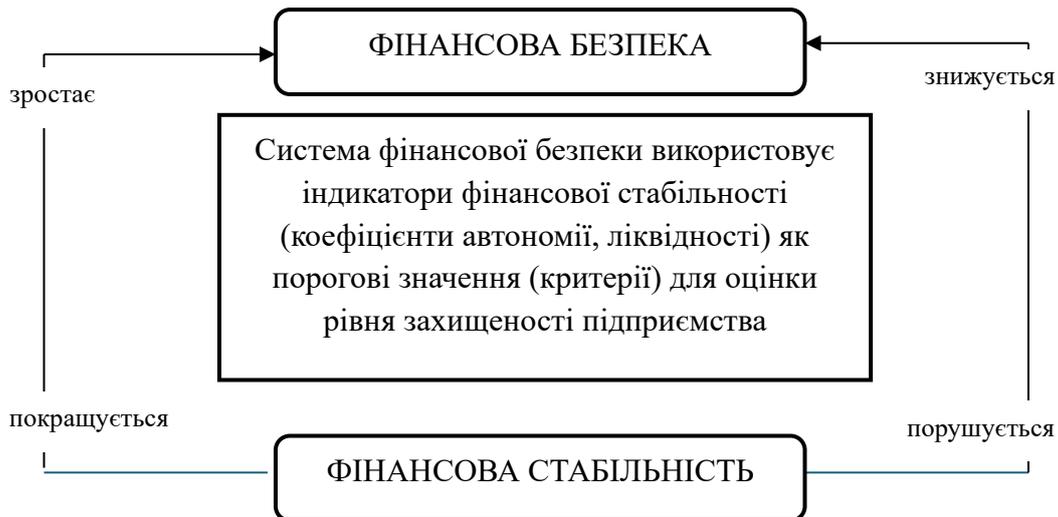

Рис.1.1. Визначення фінансової стабільності у фінансовій безпеці [сформовано автором]

Таблиця 1.4

Ієрархія фінансових категорій підприємства [2]

Категорія	Призначення	Часовий горизонт	Основний інструмент
Фінансова безпека (найвища)	Захист інтересів та мінімізація всіх фінансових ризиків.	Стратегічний та довгостроковий.	Система моніторингу, управління ризиками.
Фінансова стійкість	Здатність до саморозвитку та протистояння зовнішнім шокам.	Довгостроковий.	Управління структурою капіталу та інвестиціями.
Фінансова стабільність (базова)	Підтримка внутрішньої збалансованості та платоспроможність.	Коротко- та середньостроковий.	Балансовий аналіз, управління Cash-flow.

В умовах економічної турбулентності та військових ризиків (як для СТОВ «Україна») місце фінансової стабільності у системі безпеки стає пріоритетним [13]:

1. Фінансова стабільність (ВПС) забезпечує формування резервного капіталу, який є першим ешеленом оборони у системі фінансової безпеки під час кризи.

2. Вона слугує індикатором для системи безпеки: якщо коефіцієнти стабільності опускаються нижче порогових значень, система фінансової безпеки має негайно активувати механізми антикризового управління.

Також варто відзначити, що фінансова стабільність підприємства є результатом взаємодії трьох рівнів факторів, вплив яких в умовах економічної турбулентності та військових ризиків значно посилюється.

Перший рівень – це макрорівень (загальноекономічні та політичні фактори).

Макрорівень охоплює чинники, які впливають на фінансову діяльність усіх підприємств у країні та не можуть бути контрольовані менеджментом підприємства (табл.1.5).

Таблиця 1.5

Фактори макрорівня впливу на фінансову стабільність підприємств
сільськогосподарського призначення [11]

Фактор	Приклад впливу на діяльність підприємства	Вплив на стабільність
Військово-політичний ризик	Руйнування інфраструктури, обмеження експорту зерна через морські порти, призупинення посівної/збиральної кампанії у прифронтових зонах.	Критично негативний. Нестабільність Cash-flow, зростання операційних витрат на логістику та безпеку.
Інфляція та Облікова ставка	Зростання цін на ресурси (паливо, добрива, ЗЗР), зростання вартості обслуговування кредитів (вартість позикового капіталу).	Негативний. Зменшення чистого прибутку, зниження ВПС, зростання потреби в оборотному капіталі.
Курс національної валюти	Нестабільність курсу (девальвація) збільшує доходи від експорту зерна (позитивно), але різко збільшує вартість імпортного насіння та техніки (негативно).	Двоякий. Створює валютні ризики, ускладнює прогнозування Cash-flow.

Другий рівень – це мезорівень (галузеві та регіональні фактори).

Мезорівень включає фактори, що стосуються конкретної галузі (сільське господарство) або регіонального розташування підприємства (табл.1.6).

Таблиця 1.6

Фактори мезорівня впливу на фінансову стабільність підприємств
сільськогосподарського призначення [15]

Фактор	Приклад впливу на діяльність підприємства	Вплив на стабільність
Сезонність виробництва	Необхідність акумулювання великих обсягів фінансових ресурсів (оборотного капіталу) перед початком посівної та тривалий період очікування доходу (збір врожаю).	Специфічний. Вимагає високої ліквідності у міжсезоння та створює ризик розривів Cash-flow.
Агротехнологічні ризики	Погодні умови (посуха, заморозки), які безпосередньо впливають на обсяг та якість врожаю, а отже, на основний дохід підприємства.	Високий негативний. Прямо впливає на операційний грошовий потік та рентабельність.
Ринкова кон'юнктура (світові ціни)	Коливання світових цін на зерно (пшениця, кукурудза) на Чиказькій або Паризькій біржах.	Високий позитивний/негативний. Неконтрольований фактор, що визначає кінцеву виручку.
Конкуренція в галузі	Демпінг з боку великих агрохолдингів або конкуренція за обмежені ресурси (земля, кваліфікований персонал).	Помірний негативний. Обмежує маржу та ускладнює формування ВПС.

Третій рівень – мікрорівень (внутрішні фактори підприємства).

Мікрорівень охоплює чинники, які залежать від управлінських рішень всередині підприємства і є предметом оптимізації (табл.1.7).

Таблиця 1.7

Фактори мікрорівня впливу на фінансову стабільність підприємств
сільськогосподарського призначення [18]

Фактор	Приклад впливу на діяльність підприємства	Вплив на стабільність
1	2	3
Структура капіталу	Надмірна залежність від короткострокових кредитів для фінансування довгострокових активів (техніки).	Негативний. Зниження коефіцієнта автономії та збільшення ризику ліквідності.

Продовження табл.1.7

1	2	3
Ефективність управління активами	Низька оборотність дебіторської заборгованості (покупці довго не платять) або значні неліквідні запаси (залишки старого врожаю).	Негативний. Зниження операційного Cash-flow, зменшення ВПС.
Якість фінансового планування	Відсутність або неточність прогнозу Cash-flow, що призводить до несподіваних грошових розривів у пікові періоди витрат (посівна).	Високий негативний. Зниження здатності до самофінансування та необхідність екстреного залучення позик.
Організаційно-економічний механізм	Застаріла система обліку або неефективна система бюджетування витрат.	Непрямий негативний. Перешкоджає оперативному прийняттю рішень та контролю.

Отже, в умовах турбулентності фінансова стабільність підприємств сільськогосподарського призначення визначається в першу чергу здатністю менеджменту мінімізувати ризики, що надходять із макро- та мезорівня, за допомогою гнучких інструментів мікрорівня (система бюджетування, управління Cash-flow, оптимізація структури капіталу).

1.2. Теоретичні моделі та методичний інструментарій оцінки фінансової стабільності

Методичний інструментарій оцінки фінансової стабільності є сукупністю аналітичних інструментів, які дозволяють кількісно визначити рівень фінансової незалежності підприємства, його здатність протистояти ризикам та підтримувати збалансовану структуру капіталу. На сьогодні існують наступні моделі оцінки фінансової стабільності (рис.1.2) [23].

Також варто відзначити і той факт, що показники фінансової стабільності класифікуються відповідно до їхнього функціонального призначення та аспектів фінансової діяльності, які вони оцінюють.

Рис. 1.2. Основні моделі оцінки фінансової стабільності [сформовано автором]

1. Показники автономії (фінансової незалежності).

Ця група показників характеризує ступінь незалежності підприємства від зовнішніх позикових джерел капіталу. Чим вище ці показники, тим більша фінансова стійкість і менший ризик (табл.1.8).

Таблиця 1.8

Показники автономії оцінки рівня фінансової стабільності [27]

Показник	Формула розрахунку	Економічна сутність	Нормативне значення (орієнтир)
1	2	3	4
Коефіцієнт автономії (фінансової незалежності)	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Валюта балансу}}$	Частка власних коштів у загальній сумі капіталу. Показує, наскільки підприємство може покрити свої активи власними ресурсами.	$\geq 0,5 (50\%)$
Коефіцієнт фінансового левериджу (фінансового ризику)	$\frac{\text{Прзиковий капітал}}{\text{Валюта балансу}}$	Співвідношення позикових та власних коштів. Оцінює рівень фінансового ризику та залежності від кредиторів.	$\leq 1,0$

Продовження табл.1.8

1	2	3	4
Коефіцієнт стійкості фінансування	$\frac{\text{Власний капітал} + \text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Валюта балансу}}$	Частка капіталу, що має постійний характер (власні та довгострокові позики), у загальних джерелах.	$\geq 0,7 - 0,8$

2. Показники маневреності (гнучкості).

Ці показники відображають здатність підприємства гнучко використовувати власний капітал, спрямовуючи його на найбільш ефективні операції та інвестиції (табл.1.9).

Таблиця 1.9

Показники маневреності оцінки рівня фінансової стабільності [27]

Показник	Формула розрахунку	Економічна сутність	Нормативне значення (орієнтир)
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\frac{\text{Власний оборотний капітал}}{\text{Валюта балансу}}$	Частка власного капіталу, яка використовується для фінансування поточної (оборотної) діяльності. Високий показник вказує на гнучкість.	$\geq 0,2 - 0,5$
Коефіцієнт забезпечення запасів власним оборотним капіталом	$\frac{\text{Власний оборотний капітал}}{\text{Запаси}}$	Показує, наскільки запаси фінансуються за рахунок власних, а не позикових коштів. Критично важливий для підприємств с/г (запаси зерна, насіння, палива).	$\geq 1,0$

3. Показники платоспроможності та ліквідності.

Хоча ліквідність (здатність швидко погашати короткострокові зобов'язання) є тактичним показником, вона нерозривно пов'язана з фінансовою стабільністю. Нестача ліквідності руйнує стабільність (табл.1.9).

Таблиця 1.9

Показники платоспроможності та ліквідності оцінки рівня фінансової стабільності [37]

Показник	Формула розрахунку	Економічна сутність	Нормативне значення (орієнтир)
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможність)	$\frac{\text{Поточні кошти} + \text{Еквіваленти}}{\text{Поточні зобов'язання}}$	Частка поточних зобов'язань, які можуть бути погашені негайно за рахунок найбільш ліквідних активів.	$\geq 0,2 - 0,25$
Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\frac{\text{Поточні кошти} + \text{Дебіторська заборгованість}}{\text{Поточні зобов'язання}}$	Здатність погасити зобов'язання за рахунок грошей та очікуваних надходжень.	$\geq 0,8 - 1,0$

Для сільськогосподарських підприємств акцент в оцінці стабільності має бути зроблений на:

1. Маневреність. Через високу сезонність критично важливо аналізувати Коефіцієнт маневреності власного капіталу, оскільки підприємство повинно мати достатню частку власного капіталу для фінансування циклічних потреб (закупівля ресурсів перед посівом).

2. Забезпеченість запасів. Коефіцієнт забезпечення запасів є ключовим, оскільки запаси (урожай, насіння) часто становлять найбільшу частку оборотних активів, і їхнє фінансування позиками підвищує ризики.

3. Динаміка автономії. Аналіз тенденції коефіцієнта автономії в умовах військових ризиків дозволяє оцінити здатність підприємства відновлювати свою фінансову незалежність після шоків [38].

У рамках комплексного аналізу фінансової стабільності, особливо в умовах економічної турбулентності, використання лише окремих коефіцієнтів є

недостатнім. Необхідне застосування інтегральних (узагальнюючих) та матричних моделей, які дозволяють отримати єдиний, агрегований показник рівня фінансового стану та візуалізувати його.

Окрім запропонованих вищезазначених моделей оцінки рівня фінансової стабільності варто розглянути інтегральні та матричні моделі. Їх аналіз представлено у таблиці 1.10.

Також варто відзначити, що існують порогові значення (критерії) фінансової стійкості це нормативно або методологічно визначені рівні фінансових коефіцієнтів, які слугують індикаторами безпеки. Перетин цих меж (особливо в бік погіршення) сигналізує про виникнення ризику, що може загрожувати фінансовій безпеці підприємства. Зазвичай визначення порогових значень базується на двох основних підходах (табл.1.11).

Таблиця 1.11

Підходи щодо визначення порогових значень для визначення рівня фінансової стабільності []

Підхід	Значення	Застосування
Нормативний (регуляторний)	Значення встановлюються державними або регулюючими органами (НБУ, Мінфін) і є обов'язковими для контролю.	Застосовується для фінансових установ, державних підприємств, або як універсальні мінімальні стандарти безпеки.
Емпіричний (міжнародна практика)	Значення виводяться на основі узагальнення статистичних даних, аналізу галузевих бенчмарків та досвіду успішних компаній.	Застосовується для нефінансових підприємств та зовнішнього аудиту.

При визначенні порогових значень фінансової стабільності для підприємств доцільно поєднувати три підходи: нормативний, галузевий та управлінський. Нормативний орієнтир передбачає використання критеріїв, встановлених фінансовими установами (зокрема Національним банком України та комерційними банками), які застосовуються при оцінюванні кредитного ризику і відображають ринкові вимоги до рівня фінансової стійкості підприємства.

Таблиця 1.10

Інтегральні та матричні моделі оцінки рівня фінансового стану підприємства [37]

Категорія моделі	Підхід	Сутність та призначення	Приклади / Діагностика
1. Інтегральні (рейтингові) моделі	1.1. Рейтингові (скорингові)	Багатофакторні моделі, що перетворюють множину фінансових коефіцієнтів (K_i) на один комплексний інтегральний індекс. Призначені для класифікації або прогнозування ймовірності банкрутства.	<p>Формула:</p> $\text{Інтегральний індекс} = \sum_{i=1}^n (W_i \times K_i)$ <p>Приклади. Модель Е. Альтмана (Z-score); Вітчизняні моделі (3-5 коефіцієнтів з ваговими коефіцієнтами).</p> <p>Застосування. Визначення фінансового рейтингу (А, В, С, D).</p>
	1.2. Багатомірний порівняльний аналіз (кластерний)	Класифікація підприємства до групи з певним рівнем фінансової стійкості (висока, середня, низька) на основі порівняння його показників із середніми галузевими значеннями.	<p>Мета. Віднесення до кластеру (групи) з аналогічною фінансовою стійкістю.</p>
2. Матричні моделі	2.1. Матриця «Фінансовий результат – Фінансова стійкість»	Наочний інструмент, що поєднує два критерії: ефективність (вісь Х, наприклад, рентабельність) та стабільність (вісь Y, наприклад, коефіцієнт автономії).	<p>Квадранти діагностики:</p> <p>* I (Ідеальний). Висока Стабільність + Висока Ефективність.</p> <p>* II (Ризик стагнації). Висока Стабільність + Низька Ефективність.</p> <p>* III (Кризовий). Низька Стабільність + Низька Ефективність (загроза банкрутства).</p> <p>* IV (Ризик втрати контролю). Низька Стабільність + Висока Ефективність (ризикова рентабельність).</p>

	<p>2.2. Матриця «Ліквідність – Прибутковість» (Cash-flow Matrix)</p>	<p>Поєднання операційного Cash-flow (Вісь Y) та прибутку (Вісь X). Актуальна для оцінки балансу між грошовими потоками та обліковим прибутком.</p>	<p>Квадранти діагностики:</p> <p>* Ідеальний. Позитивний Cash-flow + Позитивний Прибуток.</p> <p>* Проблеми обліку. Позитивний Cash-flow + Негативний Прибуток (через негрошові витрати, як амортизація).</p> <p>* Проблеми ліквідності. Негативний Cash-flow + Позитивний Прибуток (через зростання дебіторки/запасів).</p>
--	--	--	--

Галузевий орієнтир базується на емпіричних даних, отриманих для підприємств певної сфери, зокрема аграрного сектору України, де специфіка діяльності обумовлює необхідність коригування стандартних показників як наприклад, встановлення вищого порогу для коефіцієнта забезпечення запасів через сезонність виробництва. Управлінський орієнтир передбачає формування внутрішніх, більш жорстких порогових значень, які забезпечують підвищений рівень фінансової безпеки та дозволяють підприємству зберігати антикризову стійкість в умовах економічної турбулентності. Поєднання цих трьох підходів дає змогу створити комплексну систему контролю фінансової стабільності, адаптовану як до вимог ринку, так і до специфіки діяльності підприємства.

1.3. Сучасні концепції формування антикризової фінансової стратегії підприємства

У контексті високої економічної турбулентності та військових ризиків, традиційні підходи до довгострокового фінансового планування втрачають свою ефективність. На зміну їм приходять антикризові фінансові стратегії, що базуються на принципах гнучкості, реактивності та максимальної мобільності ресурсів [50].

Принципи розробки фінансової стратегії в умовах високої невизначеності (концепція гнучкого планування). Варто зазначити, що гнучке (адаптивне) планування (Flexible Planning) – це управлінська концепція, яка передбачає не фіксацію жорстких цілей на тривалий термін, а розробку кількох сценаріїв та механізмів швидкої реакції на зміну зовнішніх умов. Основні принципи цієї стратегії представлено у таблиці 1.12.

Гнучка фінансова стратегія має реалізовуватися за допомогою певних інструментів.

Отже, гнучке планування є єдиним дієвим інструментом, оскільки воно дозволяє оперативно адаптуватися до мінливих цін на світовому ринку зерна, логістичних обмежень та високих військово-політичних ризиків.

Таблиця 1.12

Основні принципи гнучкого планування [39]

Принцип	Зміст для застосування на підприємстві
Сценарність (Scenario Planning)	Розробка 3-5 детальних сценаріїв розвитку подій (наприклад, «Оптимістичний», «Базовий», «Песимістичний/Кризовий»). Кожен сценарій має свої власні бюджети, нормативи (наприклад, ціни на зерно, вартість логістики) та набір антикризових дій.
Роллінг-планування (Rolling Forecast)	Відмова від фіксації річного бюджету. Замість цього, план переглядається та коригується на постійній основі (наприклад, щомісячно або щоквартально), з деталізацією лише на найближчий період (3-6 місяців) та укрупненим прогнозом на віддалений період (12 місяців).
Резервування гнучкості (Flexibility Cushion)	Навмисне закладання «буфера» безпеки у фінансові нормативи. Це стосується як ліквідних резервів (вищий, ніж нормативний, рівень Cash-flow), так і операційної гнучкості (готовність швидко змінити канали збуту або постачальників).
Пріоритет ліквідності	У стратегічних цілях ліквідність та платоспроможність (короткострокова стійкість) ставляться вище за рентабельність та прибуток. Мета це вижити і зберегти активи, навіть ціною тимчасового зниження прибутковості.
Фокус на Cash-flow	Перехід від планування фінансового результату (прибутку) до планування грошових потоків. Гнучке планування потребує щоденного контролю за рухом коштів (Cash-flow) та наявності чітких процедур для управління дебіторською та кредиторською заборгованістю.

Також варто відзначити, що антикризова фінансова стратегія підприємства – це не набір розрізнених заходів, а комплексна система цілей, що групуються навколо трьох взаємопов'язаних стратегічних блоків. Кожен блок спрямований на зміцнення одного з ключових аспектів фінансової стабільності: ресурсної бази, ефективності використання капіталу та захищеності від зовнішніх шоків. Її наочна демонстрація основних складових представлена на рисунку 1.4.

Розглянемо більш детально кожен із складових антикризової фінансової стратегії.

1. Стратегія нарощування капіталу (ресурсна стабільність).

Ця стратегія спрямована на збільшення обсягу фінансових ресурсів підприємства, насамперед власних, що є прямою основою для підвищення фінансової автономії. Її аналіз наведено у таблиці 1.13.

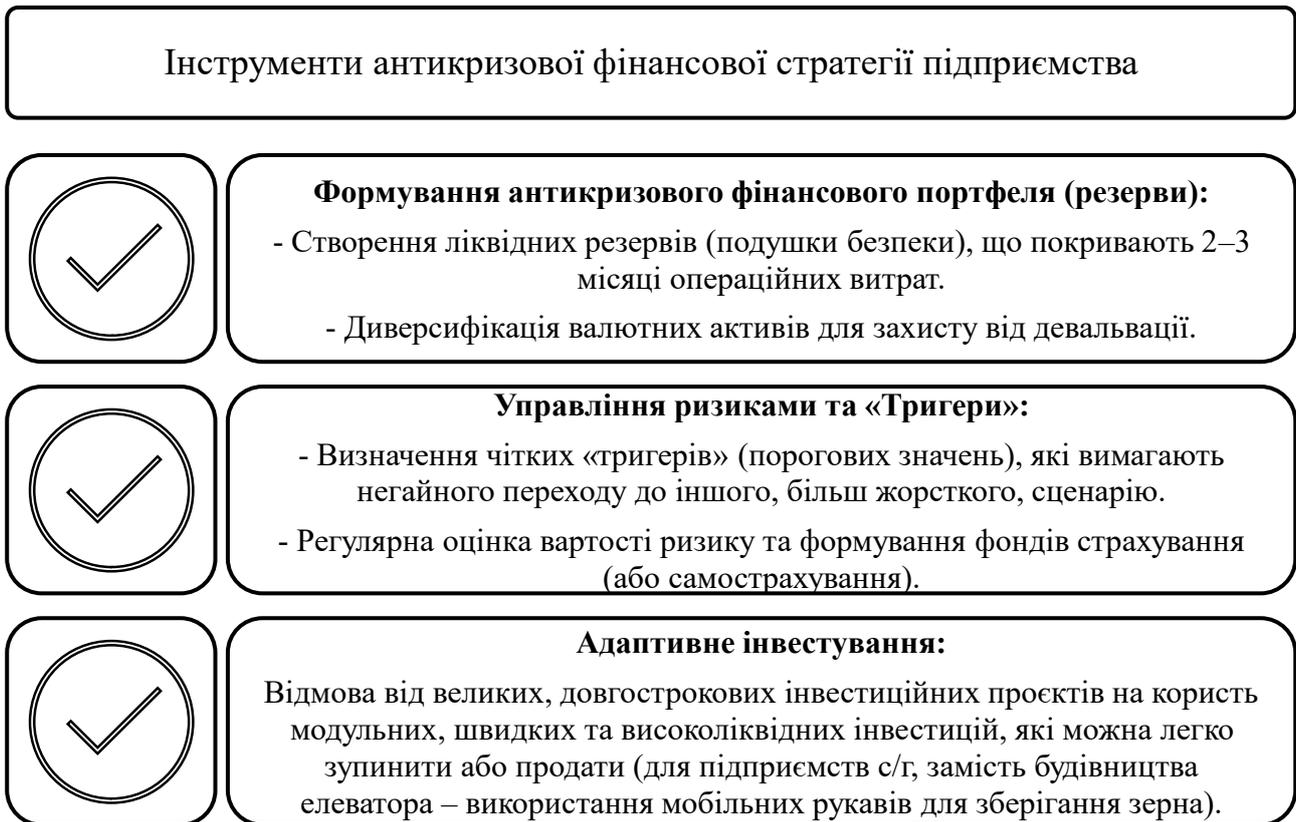

Рис. 1.3. Інструменти антикризової фінансової стратегії підприємства [сформовано автором]

Рис.1.4. Складові антикризової фінансової стратегії [сформовано автором]

Таблиця 1.13

Стратегія нарощування капіталу [49]

Мета	Інструменти для підприємства	Вплив на стабільність
Збільшення власного капіталу	Самофінансування. Реінвестування чистого прибутку, прискорення амортизації. Зовнішнє. Додаткова емісія акцій або паїв, залучення довгострокових інвестицій.	Підвищує коефіцієнт автономії; формує резерв ліквідності; зменшує залежність від кредиторів.
Оптимізація джерел	Заміна дорогих, короткострокових позик на більш дешеві та довгострокові, або на інструменти державно-приватного партнерства (наприклад, пільгові кредити для агросектору).	Знижує вартість капіталу; зменшує фінансовий ризик, пов'язаний із пролонгацією боргу.
Управління запасами	Збільшення ВПС (внутрішній потенціал самофінансування) за рахунок жорсткого контролю дебіторської заборгованості та оптимізації циклу обігу оборотного капіталу.	Збільшує грошовий потік, який може бути спрямований на інвестиції або резервування, зміцнюючи ліквідність.

2. Стратегія оптимізації структури капіталу (структурна стабільність).

Ця стратегія фокусується не стільки на обсязі, скільки на ефективному співвідношенні між власним та позиковим капіталом, а також на структурі активів.

– Оптимізація левериджу. Визначення та підтримка цільової структури капіталу, яка максимізує рентабельність, не перевищуючи при цьому прийняттого рівня фінансового ризику. Для підприємств сільського господарства це означає підтримку коефіцієнта фінансового левериджу на рівні, комфортному для банків-кредиторів (зазвичай $\leq 1,0$).

– Управління оборотним капіталом. Зміцнення маневреності власного капіталу через фінансування оборотних активів переважно власними джерелами. Це критично для аграрного підприємства з його довгим виробничим циклом.

– Співвідношення активів. Підтримка оптимального співвідношення між основними (техніка, будівлі) та оборотними активами (насіння, запаси зерна), що є запорукою високої ліквідності [54].

3. Стратегія мінімізації ризиків (антикризова стабільність).

Цей блок є найбільш актуальним в умовах турбулентності і безпосередньо пов'язаний з концепцією гнучкого планування (щоб була описана вище). Він спрямований на запобігання шоківим втратам. Її аналіз наведено у таблиці 1.14.

Таблиця 1.14

Стратегія мінімізації ризиків [5]

Напрямок ризику	Інструменти мінімізації	Вплив на стабільність
Операційні/Агроризики	Самострахування. Формування резервного фонду для покриття збитків від неврожаю, погодних аномалій. Страховання. Залучення агростраховання (наприклад, страхування озимих).	Забезпечує безперервність виробничого процесу; захищає ліквідність від непередбачених витрат.
Ринкові ризики	Хеджування. Використання форвардних та ф'ючерсних контрактів на продаж майбутнього врожаю (наприклад, на Чиказькій товарній біржі), що фіксує ціну та захищає від цінових коливань.	Стабілізує доходи; підвищує прогнозованість грошових потоків.
Ліквідні ризики	Банківські лінії. Укладання угод про відкриття кредитних ліній (овердрафт) для покриття короткострокових касових розривів (особливо в міжсезоння). Управління Cash-flow. Жорсткий контроль за дебіторською заборгованістю.	Гарантує платоспроможність; запобігає втраті репутації та фінансовим санкціям.

Для сільськогосподарських підприємств найбільш ефективною є інтегрована антикризова стратегія, яка поєднує фінансові, виробничі та управлінські інструменти. Її реалізація повинна базуватися на трьох ключових напрямках. По-перше, нарощуванні капіталу шляхом максимізації внутрішнього самофінансування (власного потенціалу самофінансування) та реінвестування прибутку, що дозволяє зменшити залежність від зовнішніх джерел фінансування і забезпечити фінансову автономію. По-друге, мінімізації ризиків через

використання інструментів хеджування та системи агрострахування, які мають особливе значення для аграрного сектору, оскільки дозволяють компенсувати втрати, пов'язані з коливанням цін, погодними умовами та іншими зовнішніми чинниками. По-третє, оптимізації структури активів і пасивів з акцентом на підтримку високої маневреності оборотного капіталу, що забезпечує підприємству гнучкість у реагуванні на зміни ринкової кон'юнктури та збереження платоспроможності в умовах нестабільності.

Висновок до розділу 1

Узагальнюючи можна зазначити, що фінансова стабільність є ключовою умовою довгострокового розвитку підприємства, адже відображає його здатність підтримувати платоспроможність, ефективно використовувати ресурси та протидіяти ризикам. Вона формується під впливом макро-, мезо- та мікрорівневих факторів і забезпечується через баланс власного й позикового капіталу, стабільний грошовий потік (Cash-flow) та високий рівень маневреності оборотних коштів.

Для оцінки стабільності доцільно застосовувати поєднання коефіцієнтного, балансового та грошового підходів із використанням інтегральних моделей (Z-score, ВПС). Оптимальне управління базується на системі порогових значень, що враховують нормативні, галузеві та внутрішні орієнтири.

Забезпечення фінансової стабільності в сучасних умовах вимагає реалізації інтегрованої антикризової стратегії, спрямованої на нарощування власного капіталу, оптимізацію структури фінансування, мінімізацію ризиків через хеджування та агрострахування, а також підтримання гнучкого управління Cash-flow.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ СТОВ «УКРАЇНА» ТА ОЦІНКА ВПЛИВУ ТУРБУЛЕНТНОСТІ НА ЙОГО ДІЯЛЬНІСТЬ

2.1. Загальна характеристика фінансово-господарської діяльності підприємства та її особливості в аграрному секторі

Об'єктом дослідження є СТОВ «Україна» це приватне сільськогосподарське підприємство, яке знаходиться в селі Дрижина Гребля, Полтавського району, Полтавської області, Україна. Його юридична адреса: 39212, Україна, Полтавська обл., Полтавський р-н, село Дрижина Гребля. Директором є Норка З. А.

Основний КВЕД – 01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур.

СТОВ «Україна» має у власності земельні ділянки, будівлі, споруди, обладнання та інші засоби виробництва. Управління СТОВ «Україна» здійснюється на основі рішень його загальних зборів, правління та директора.

Організаційна структура управління СТОВ «Україна» наведена у додатку А.

На підприємстві станом на 2024 рік працювало 36 осіб.

Наступним необхідно розглянути результати фінансово-господарської діяльності за 2022-2024 рр. Основні показники діяльності підприємства наведені у додатку Б.

Отже, провівши аналіз формування та розподілу прибутку СТОВ «Україна» за 2022-2024 рік можна зробити наступні висновки [57].

Аналіз динаміки фінансових результатів за 2022–2024 роки свідчить про нестабільність діяльності підприємства. У 2023 році спостерігалось суттєве зростання чистого доходу від реалізації продукції на 7 991 тис. грн порівняно з 2022 роком, що позитивно вплинуло на валовий прибуток, який зріс на 7 076 тис. грн. Однак у 2024 році дохід зменшився на 3 055 тис. грн, а валовий прибуток —

на 4 277 тис. грн, що може свідчити про зниження обсягів реалізації або підвищення собівартості (рис.2.1). Незважаючи на це, прибуток від звичайної діяльності до оподаткування у 2024 році зріс до 3 662 тис. грн (на 1 617 тис. грн більше, ніж у 2023 році), що свідчить про певне покращення ефективності фінансово-інвестиційної діяльності підприємства. Загалом, підприємство демонструє здатність генерувати прибуток, хоча і зазнає коливань у рівні доходів і витрат.

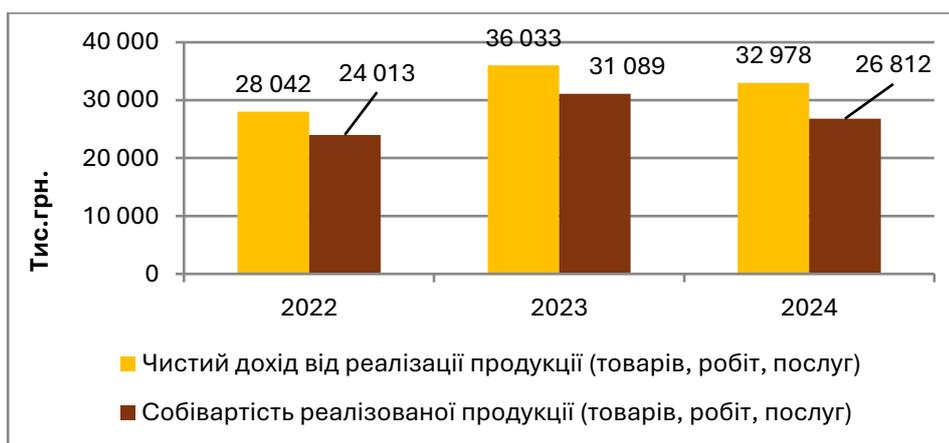

Рис.2.1. Порівняння чистого доходу від реалізації та собівартості реалізованої продукції СТОВ «Україна» за 2022-2024 рік

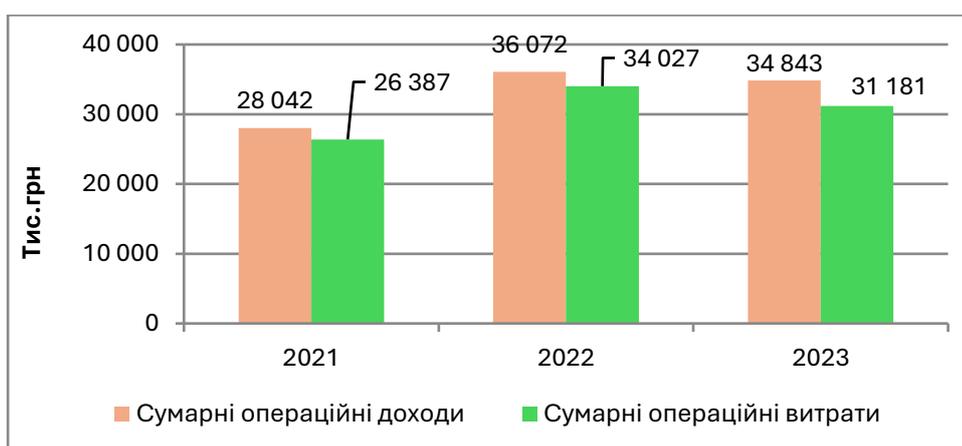

Рис.2.2. Співвідношення сумарних операційних доходів та сумарних операційних витрат СТОВ «Україна» за 2022-2024 рік

Варто відзначити, що один із аспектів фінансової стійкості підприємства є розвиток та отримання прибутку в конкурентному середовищі [33]. Аналіз

фінансово-господарської діяльності підприємства, що свідчить про успішну діяльність протягом 2022-2024 років. Здатність вести беззбиткову діяльність та отримувати прибуток є базовою характеристикою фінансово-стійкого підприємства [34].

Аналіз структури капіталу є важливою складовою у аналізі фінансово-господарської діяльності. Розподіл капіталу за джерелами формування та напрямками цільового використання є критичним для забезпечення платоспроможності компанії.

Такий структурний аналіз фінансів дозволяє ідентифікувати ключові фінансові проблеми підприємства та розробити ефективні шляхи їхнього усунення. Іншими словами, розуміння того, звідки надходять кошти та куди вони спрямовуються, є основою для діагностики фінансового здоров'я та стратегічного планування його покращення.

Для глибокого аналізу капіталу, зокрема його структури та динаміки, доцільно використовувати агрегований баланс. Цей формат дає змогу ефективно оцінити, як саме фінансові ресурси були розміщені та використані у формі необоротних та оборотних активів (Додаток В).

Аналіз структури та динаміки активів і пасивів СТОВ «Україна» свідчить про загалом позитивні тенденції у фінансово-господарській діяльності підприємства впродовж 2022–2024 років, хоча спостерігаються й окремі структурні диспропорції [63].

Загальна вартість активів підприємства за аналізований період зросла з 55 964 тис. грн у 2022 р. до 67 317 тис. грн у 2024 р., що становить 119,6% темпу зростання. Це свідчить про розширення масштабів діяльності та збільшення обсягів майна підприємства.

У структурі активів відбулося суттєве зростання питомої ваги необоротних активів – з 17,68% у 2023 р. до 32,28% у 2024 р. (+14,6 п.п.), що може свідчити про активізацію інвестицій у матеріально-технічну базу. Водночас оборотні активи у 2024 р. дещо скоротилися – з 46 318 тис. грн до 45 587 тис. грн, або на 1,6%, що знизило їхню питому вагу до 67,7%. Зменшення грошових коштів у

2023 р. (на 7 552 тис. грн) із подальшим частковим відновленням у 2024 р. може вказувати на тимчасове зниження ліквідності, пов'язане з інвестиційними витратами.

Серед оборотних активів основну частку становлять запаси (понад 50%), що є типовим для сільськогосподарських підприємств. Проте надмірна концентрація капіталу у запасах за умов воєнної нестабільності може створювати ризики заморожування обігових коштів [64].

У структурі пасивів переважає власний капітал, який у 2024 р. становив 80,9% загального капіталу. Хоча його питома вага дещо знизилась порівняно з 2023 р. (93,3%), частка поточних зобов'язань зросла з 6,7% до 19,1%, що свідчить про збільшення короткострокової заборгованості перед постачальниками та контрагентами. Таке зростання може бути пов'язане з розширенням обсягів діяльності або використанням короткострокового фінансування для підтримки операційної активності.

Загальна динаміка зміни активів та пасивів СТОВ «Україна» за 2022-2024 роки наведена на рис.2.3.

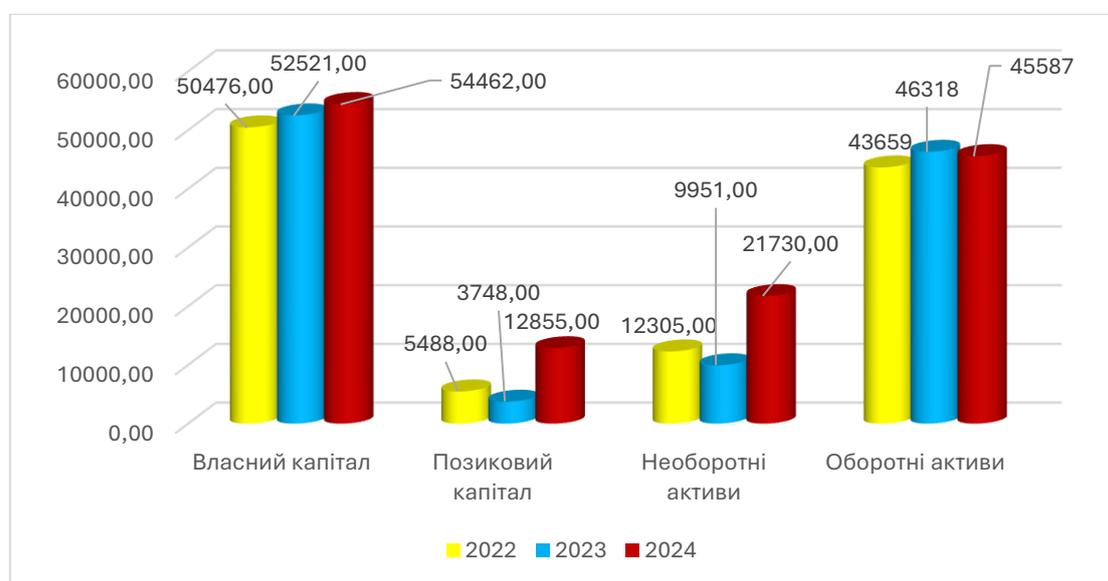

Рис.2.3. Динаміка активів та пасивів СТОВ «Україна» за 2022-2024 рр.

Загалом, СТОВ «Україна» демонструє позитивну динаміку активів та стабільну структуру капіталу, що характеризує його як фінансово стійке

підприємство. Основними напрямками подальшого зміцнення фінансової стабільності мають бути:

- підтримання достатнього рівня ліквідності за рахунок ефективного управління грошовими потоками;
- оптимізація структури оборотних активів (зменшення частки запасів, збільшення ліквідних коштів);
- контроль рівня кредиторської заборгованості для уникнення ризиків платоспроможності [67].

Слід виділити необхідність проведення більш детального аналізу джерел фінансування для розуміння за рахунок яких фінансових ресурсів та від яких джерел СТОВ «Україна» формує свої пасиви. Структура та динаміка основних джерел фінансування знаходиться у таблиці Додатку Г.

Аналіз структури джерел фінансування СТОВ «Україна» показує, що протягом 2022–2024 років підприємство характеризувалося високою часткою власного капіталу та низьким рівнем залучення зовнішніх зобов'язань, що свідчить про високий рівень фінансової автономії та стійку платоспроможність.

У 2022 році власний капітал становив 90,19% сукупного капіталу, у 2023 р. становив 93,34%, проте у 2024 р. цей показник знизився до 80,90%. Незважаючи на зменшення питомої ваги, абсолютна сума власного капіталу продовжувала зростати з 50 476 тис. грн у 2022 р. до 54 462 тис. грн у 2024 р. (темп зростання 103,7%). Це зростання забезпечено збільшенням нерозподіленого прибутку, який є основним джерелом фінансування діяльності підприємства.

Позитивним є факт, що інвестований капітал (зареєстрований і додатковий) залишався стабільним протягом трьох років, що свідчить про збереження корпоративної структури власності. Однак резервний капітал не формувався, що може обмежувати можливості підприємства у покритті потенційних фінансових ризиків у майбутньому [18].

У структурі зобов'язань відзначається суттєве зростання поточних зобов'язань: з 3 748 тис. грн у 2023 р. до 12 855 тис. грн у 2024 р., або у 3,4 раза. Збільшення кредиторської заборгованості, особливо за розрахунками з

контрагентами (з 120 тис. грн до 8 207 тис. грн), свідчить про розширення обсягів операційної діяльності та активніше використання короткострокового фінансування. Водночас відсутність довгострокових зобов'язань може вказувати на обмежений доступ підприємства до банківського кредитування або свідому політику уникнення боргових ризиків.

Загальний обсяг капіталу підприємства збільшився з 55 964 тис. грн у 2022 р. до 67 317 тис. грн у 2024 р., тобто на 11 353 тис. грн (темп зростання 119,63%). Це свідчить про позитивну динаміку розвитку та поступове нарощення фінансового потенціалу.

Отже, СТОВ «Україна» має достатній рівень фінансової незалежності та стабільності, однак у 2024 р. простежується тенденція до зростання поточних зобов'язань, що потребує посилення контролю за ліквідністю та ефективністю управління короткостроковими ресурсами. У подальшому доцільно створити резервний капітал і розглянути можливість диверсифікації джерел фінансування через залучення довгострокових кредитів для інвестиційного розвитку.

2.2. Комплексна оцінка рівня фінансової стабільності та платоспроможності підприємства

Аналіз фінансової стійкості несе фундаментальну роль у оцінюванні економічної діяльності підприємства. Рівень фінансової стійкості суб'єкта господарювання прямо впливає на основну діяльність підприємства. Аналіз фінансової стійкості допоможе знайти вразливі місця підприємства та покращити їх, покаже залежність від зовнішніх кредиторів та скоректує тренд розвитку підприємства [37].

Фінансова стійкість характеризує здатність підприємства проводити основну свою діяльність безперервно без суттєвих ускладнень при зміні ринковому середовищі [11].

Проведемо коефіцієнтний аналіз ліквідності СТОВ «Україна» за 2022-2024 рр. (Додаток Д).

Аналіз динаміки показників ліквідності свідчить, що протягом 2022–2024 років фінансовий стан СТОВ «Україна» характеризувався високим рівнем платоспроможності, однак у 2024 році простежується певне погіршення ліквідності та зниження гнучкості у покритті короткострокових зобов'язань.

У 2022–2023 рр. підприємство мало надлишкову ліквідність загальний коефіцієнт покриття зріс з 7,96 до 12,36 грн/грн, що означає, що поточні активи більш ніж у 12 разів перевищували поточні зобов'язання. Проте у 2024 році цей показник знизився до 3,55 грн/грн, тобто темп зростання склав лише 28,7%, що свідчить про зростання короткострокових боргів та часткове зниження фінансової гнучкості.

Подібна тенденція спостерігається і за коефіцієнтом швидкої ліквідності, який зменшився з 2,61 у 2023 р. до 0,84 у 2024 р. (зниження на 67,8%). Це свідчить про скорочення обсягу найбільш ліквідних активів (грошових коштів та дебіторської заборгованості), що може створювати ризик невчасного виконання короткострокових зобов'язань у разі раптового падіння доходів.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2022 році становив 1,57, що є надзвичайно високим рівнем для аграрного підприємства, але у 2023 році він різко знизився до 0,28, а у 2024 р. до 0,25. Це означає, що лише 25% короткострокових зобов'язань можуть бути покриті негайно наявними грошовими ресурсами, що вказує на зменшення запасу фінансової міцності.

Коефіцієнт ліквідності товарно-матеріальних цінностей також демонструє значне зниження з 9,75 у 2023 р. до 2,71 у 2024 р., тобто на понад 70%. Це свідчить про уповільнення обертання запасів або їх надмірне накопичення, що заморожує частину оборотних активів [19].

Особливо показовим є різке скорочення коефіцієнта ліквідності дебіторської заборгованості із 69,24 у 2022 р. до 0,59 у 2024 р., що може свідчити про погіршення розрахункової дисципліни контрагентів, зростання простроченої дебіторської заборгованості або її списання.

Далі проведемо аналіз фінансової стійкості та платоспроможності СТОВ «Україна» за 2022-2024 рр.(Додаток Д) [19].

Аналіз динаміки основних коефіцієнтів фінансового стану СТОВ «Україна» за 2022–2024 роки показує, що у 2022–2023 рр. підприємство характеризувалося високим рівнем фінансової стійкості та платоспроможності, однак у 2024 році відбулося помітне погіршення фінансових показників, що може свідчити про підвищення ризику втрати стабільності.

Показники платоспроможності свідчать, що коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними коштами у 2023 році зріс до 0,92 грн/грн, але у 2024 році знизився до 0,72 грн/грн, що означає скорочення власних ресурсів, спрямованих на фінансування оборотних активів. Коефіцієнт загальної платоспроможності зріс з 10,20 у 2022 р. до 15,01 у 2023 р., однак у 2024 році скоротився до 5,24, що свідчить про збільшення зобов'язань і зменшення запасу фінансової міцності. Коефіцієнт відновлення (втрати) платоспроможності у 2023 році перевищив одиницю (1,43), що означало покращення фінансового стану, але у 2024 році він став від'ємним (-0,22), тобто підприємство втратило здатність до швидкого відновлення ліквідності. Частка кредиторської заборгованості у співвідношенні до власного капіталу та дебіторської заборгованості у 2023 році зменшилася, але у 2024 році знову підвищилася до 0,08 грн/грн, що свідчить про зростання короткострокових боргових зобов'язань. Водночас коефіцієнт співвідношення чистих оборотних активів із чистими активами зменшився у 2024 році до 0,41 грн/грн, тобто ефективність використання власного капіталу для фінансування оборотних активів скоротилася майже вдвічі.

Показники фінансової стійкості також демонструють негативну тенденцію. У 2022–2023 роках коефіцієнт автономії залишався на рівні 0,90–0,93, що вказує на достатній рівень фінансової незалежності від зовнішніх джерел фінансування. Проте у 2024 році він знизився до 0,80, що означає зростання частки залученого капіталу. Відповідно, коефіцієнт фінансової залежності зріс до 1,25, тобто на кожен гривню власного капіталу припадає 25 копійок зобов'язань, що свідчить про поступове зниження фінансової стійкості підприємства. Коефіцієнт фінансового ризику зріс утричі з 0,07 у 2023 р. до 0,23 у 2024 р., що відображає підвищення ризику надмірного використання позикових коштів. Зниження

коефіцієнта маневреності власного капіталу з 0,81 до 0,60 свідчить про зменшення частки власних ресурсів, доступних для оперативного використання, що знижує гнучкість фінансової політики. Коефіцієнт покриття запасів зменшився до 0,94, тобто підприємство вже не може повністю фінансувати запаси власними оборотними коштами. Крім того, коефіцієнт співвідношення власного і залученого капіталу впав з 14,01 до 4,23, що означає суттєве зростання частки позикових коштів у структурі капіталу та зниження рівня фінансової незалежності [22].

На наступному етапі роботи проведемо аналіз ефективності використання оборотного капіталу (Додаток Е).

Аналіз показників ефективності використання оборотного капіталу СТОВ «Україна» за 2022–2024 рр. свідчить про наявність позитивних тенденцій у 2023 році та їх погіршення у 2024 році. Зокрема, власний оборотний капітал у 2023 році зріс на 11,5% з 38 171 тис. грн до 42 570 тис. грн, що свідчить про підвищення можливостей підприємства фінансувати поточну діяльність власними ресурсами. Проте у 2024 році цей показник скоротився до 32 732 тис. грн (зниження на 23,1%), що є негативним сигналом і може вказувати на зменшення обсягів власних джерел фінансування оборотних активів.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу, який характеризує частку власних коштів, доступних для оперативного використання, зріс у 2023 році до 0,81, але у 2024 році знизився до 0,60, що свідчить про зниження гнучкості фінансової політики підприємства та обмеження можливостей швидкого реагування на зміни ринкових умов [18].

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами також демонструє аналогічну динаміку його зростання у 2023 році до 0,92 підтверджує високий рівень фінансової стійкості, тоді як зниження у 2024 році до 0,72 вказує на часткову втрату фінансової незалежності та посилення залежності від залучених ресурсів.

Проведемо аналіз показників ділової активності (Додаток Е).

Аналіз показників ділової активності СТОВ «Україна» за 2022–2024 рр. свідчить про коливання ефективності використання ресурсів та зниження швидкості обороту активів у 2024 році порівняно з 2023 роком, що може вказувати на уповільнення господарської діяльності підприємства.

У 2023 році спостерігалася позитивна динаміка: коефіцієнт оборотності оборотних активів зріс із 0,64 до 0,78 (зростання на 21,1%), що свідчило про покращення ефективності використання поточних ресурсів. Однак у 2024 році цей показник знизився до 0,72, а тривалість обороту оборотних активів збільшилася до 497,64 днів, тобто кошти почали повільніше повертатися у грошову форму.

Коефіцієнт ефективності використання ресурсів мав подібну тенденцію: зріс у 2023 році до 0,64, але у 2024 році знизився до 0,49, що вказує на зменшення прибутковості від використання активів.

Динаміка дебіторської заборгованості демонструє покращення у 2024 році її оборотність дещо зросла (з 4,12 до 4,35 разів), а тривалість обороту скоротилася до 82,74 днів. Це позитивна тенденція, яка свідчить про більш ефективну роботу з боржниками. Водночас ситуація з кредиторською заборгованістю погіршилася: коефіцієнт її оборотності впав з 9,61 до 2,57, а тривалість обороту різко збільшилася до 140,33 днів, що може означати уповільнення розрахунків із постачальниками.

Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів у 2023 році зріс до 0,85, але у 2024 році знизився до 0,77, що призвело до подовження періоду їх обороту до 466,98 днів. Це може свідчити про накопичення запасів або зниження темпів реалізації продукції.

Період обороту власного оборотного капіталу зріс із 137 днів у 2022 році до 218 днів у 2024 році, що вказує на уповільнення оборотності власних ресурсів і зниження ділової активності підприємства.

Далі в роботі було проведено аналіз показників рентабельності капіталу, власного капіталу та залученого капіталу (Додаток Є) [21].

Аналіз показників рентабельності капіталу СТОВ «Україна» за 2022–2024 рр. свідчить про загальне покращення ефективності використання як власного, так і залученого капіталу, а також про зростання прибутковості підприємства в цілому.

У 2022–2024 роках середньорічна вартість капіталу підприємства зросла з 54 767 тис. грн до 61 793 тис. грн (на 13%), тоді як чистий прибуток збільшився більш ніж удвічі з 1 655 тис. грн у 2022 році до 3 662 тис. грн у 2024 році. Це сприяло зростанню загальної рентабельності капіталу з 3,02% до 5,93%, що свідчить про підвищення ефективності використання усіх наявних ресурсів.

Рентабельність власного капіталу також демонструє позитивну тенденцію: з 3,33% у 2022 році до 6,8% у 2024 році (зростання у 2,04 раза). Це означає, що кожна гривня власних інвестицій приносила дедалі більший прибуток, що характеризує підприємство як фінансово ефективне та стійке. Незважаючи на відносно невелике зростання середньорічної вартості власного капіталу, прибутковість зросла швидшими темпами, що вказує на раціональне використання власних ресурсів.

Що стосується залученого капіталу, то його рентабельність є найвищою серед усіх показників. У 2022 році вона становила 32,33%, у 2023 році – 44,28%, а у 2024 році – 44,11%. Хоча темп зростання між 2023 і 2024 роками дещо сповільнився (99,62%), показник залишається стабільно високим. Це свідчить про те, що залучені кошти використовуються ефективно і приносять значно більшу віддачу, ніж власні ресурси.

Загалом, фінансові результати СТОВ «Україна» свідчать про посилення прибутковості та підвищення ефективності управління капіталом упродовж 2022–2024 рр. Зростання рентабельності капіталу та власних ресурсів відображає покращення фінансового стану підприємства, однак стабільно висока рентабельність залученого капіталу вимагає збереження оптимального співвідношення між власними та позиковими коштами, щоб уникнути надмірного фінансового ризику в майбутньому.

Отже, на протязі періоду з 2022-2024 року СТОВ «Україна» мало стабільний фінансовий стан, але показники 2024 року погіршились із попереднім періодом.

Проте, лише фактичні дані щодо фінансового стану підприємства не можуть бути використані для остаточної оцінки фінансової стабільності. Існують різні методичні підходи до визначення показника, які дозволяють кількісно оцінювати ступінь фінансової стабільності, але більшість з них не враховують потенційні можливості забезпечення стабілізації фінансового стану в довгостроковій перспективі. Тому для оцінки фінансової стабільності аналізованого підприємства нами обрана модель, в основу якої покладений принцип об'єднання та інтегрування наступних показників [6]:

1) Коефіцієнт стійкого економічного росту ($G_r \Rightarrow \max$), який відображує можливий темп приросту обсягів діяльності, який не порушує фінансової рівноваги підприємства.

$$G_r = \frac{ЧП \times ККП \times А \times КО_a}{ОР \times ВК}, \quad (2.1)$$

де ЧП – сума чистого прибутку підприємства;

ККП – коефіцієнт капіталізації чистого прибутку;

А – вартість активів підприємства;

КО_a – коефіцієнт оборотності активів;

ОР – обсяг реалізації продукції;

ВК – вартість власного капіталу підприємства [8, с. 510].

2) Узагальнюючий показник фінансової стійкості підприємства ($\Phi_c > 0$), який визначається наступним чином:

$$\Phi_c = \frac{\left\{1 + 2K_{д.п.} + 3_{в.о.к} + \frac{1}{K_{з.с}} + K_{р.в} + K_{п.а}\right\}^1}{\left\{1 + 2K_{д.п.} + 3_{в.о.к} + \frac{1}{K_{з.с}} + K_{р.в} + K_{п.а}\right\}^0} - 1, \quad (2.2)$$

де $K_{д.п}^1, K_{д.п}^0$ – коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів у звітному та попередньому періодах;

$Z_{в.о.к}^1, Z_{в.о.к}^0$ – коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними оборотними коштами у звітному та попередньому періодах;

$K_{з.с}^1, K_{з.с}^0$ – коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів у звітному та попередньому періодах;

$K_{р.в}^1, K_{р.в}^0$ – коефіцієнт реальної вартості майна;

$K_{п.а}^1, K_{п.а}^0$ – коефіцієнт постійного активу [3].

3) Коефіцієнт фінансової рівноваги, який може бути визначений як співвідношення можливого обсягу власних фінансових ресурсів, створюваного підприємством та необхідного обсягу споживання його власних фінансових ресурсів:

$$K_{ф.р.} = \frac{OC_{вфр}}{OP_{вфр}} = \frac{ЧП_0 + АО + \Delta АК + \Delta СФР_ц}{\Delta I_{вк} + ДФ + УПР + СП + \Delta РФ} = 1, \quad (2.3)$$

де ЧПо – чистий операційний прибуток;

АО – сума амортизаційних відрахувань;

$\Delta АК$ – сума приросту акціонерного капіталу;

$\Delta СФР_п$ – приріст власних фінансових ресурсів за рахунок інших джерел;

$\Delta I_{вк}$ – приріст обсягу інвестицій за рахунок власних джерел;

ДФ – сума дивідендного фонду;

УРП – обсяг коштів, що пов'язані з участю робітників у прибутку;

СП – обсяг соціальних програм підприємства;

$\Delta РФ$ – приріст суми резервного фонду підприємства [8, с. 506].

Але тут слід зауважити, що при оцінці ступеню фінансової стабільності за допомогою вищевказаних коефіцієнтів слід зосередити увагу не стільки на їх кількісних значеннях, які підвладні значним коливанням в теперішніх умовах економічної кризи, скільки на тенденціях в їх розвитку.

Тобто головною задачею є оцінка динаміки вищевказаних показників. В результаті була отримана модель оцінки ступеню фінансової стабільності з урахуванням потенційних можливостей розвитку підприємства у довгостроковій перспективі:

$$K_{\text{ф.ст.}} = 3\sqrt{I_{\text{ф.р.}} \times I_{\text{ф.с.}} \times I_{\text{к.р.}}}, \quad (2.4)$$

де $I_{\text{ф.р.}}$ – індекс росту коефіцієнту фінансової рівноваги, який визначається наступним чином:

$$I_{\text{ф.р.}} = \text{КФР}_{\text{пл.}} : \text{КФР}_{\text{баз.}}, \quad (2.5)$$

де КФР пл. та КФР б. – відповідно коефіцієнти фінансової рівноваги в плановому та базовому періодах;

$I_{\text{ф.с.}}$ – індекс росту фінансової стійкості підприємства, який можна розрахувати за допомогою узагальнюючого коефіцієнту фінансової стійкості (Φ_c):

$$I_{\text{ф.с.}} = 1 + \Phi_c, \quad (2.6)$$

$I_{\text{к.р.}}$ – індекс росту обсягів діяльності підприємства з урахуванням коефіцієнту стійкого економічного росту (Gr):

$$I_{\text{к.р.}} = 1 + Gr, \quad (2.7)$$

де Gr – коефіцієнт стійкого росту підприємства, який визначає приріст обсягу його реалізації при збереженні положення фінансової рівноваги. З урахуванням цього модель набуває наступного вигляду:

$$K_{\text{ф.стаб.}} = 3\sqrt{I_{\text{ф.р.}} \times (1 + \Phi_c) \times (1 + Gr)}, \quad (2.8)$$

На основі отриманої інформації здійснимо розрахунки даних показників. Узагальнимо отримані дані у таблиці 2.1.

Аналіз рівня фінансової стабільності СТОВ «Україна» за 2022–2024 рр. показує, що підприємство в цілому зберігає позитивну динаміку розвитку, хоча

спостерігаються певні коливання у фінансових показниках, що свідчить про нестійкість внутрішніх фінансових процесів.

Таблиця 2.1

Оцінка рівня фінансової стабільності СТОВ «Україна» у 2022-2024 рр.

Показники	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Коефіцієнт стійкого економічного росту (Gr)	0,0000025	0,0000033	0,0000099
Узагальнюючий коефіцієнт фінансової стійкості (Фс)	0,042	-0,05	0,05
Коефіцієнт фінансової рівноваги (Кф.р.)	1,02	1,04	1,055
Коефіцієнт фінансової стабільності	-	1,17	1,033

Коефіцієнт стійкого економічного зростання (Gr) протягом досліджуваного періоду має позитивну динаміку: з 0,0000025 у 2022 році до 0,0000099 у 2024 році. Це свідчить про незначне, але стабільне зростання потенціалу самофінансування та нарощення власного капіталу підприємства.

Узагальнюючий коефіцієнт фінансової стійкості (Фс) демонструє коливання: у 2022 році він становив 0,042, у 2023 році знизився до -0,05, що свідчить про тимчасове погіршення фінансового стану, але у 2024 році показник знову підвищився до 0,05. Це означає, що підприємство змогло відновити баланс між власними та залученими коштами і стабілізувати фінансову структуру.

Коефіцієнт фінансової рівноваги (Кф.р.) поступово зростав з 1,02 до 1,055, що є позитивною тенденцією та свідчить про збереження рівноваги між джерелами фінансування та активами підприємства.

Коефіцієнт фінансової стабільності, який у 2023 році становив 1,17, а у 2024 році – 1,033, підтверджує, що підприємство має достатній запас фінансової стійкості, хоча спостерігається незначне його зниження.

Отже, фінансова стабільність СТОВ «Україна» у 2022–2024 рр. оцінюється як задовільна. Підприємство демонструє тенденцію до поступового відновлення

фінансової рівноваги після короткочасного спаду у 2023 році, що свідчить про здатність адаптуватися до економічних змін і підтримувати стійкість фінансового розвитку.

Останнім кроком визначення фінансової стабільності підприємства є аналіз ймовірності його банкрутства [10]. Визначення можливості банкрутства товариства дозволяє доповнити уявлення про стабільність підприємства, можливість виконувати свої зобов'язання та успішно компенсувати ризики. Діагностика банкрутства дає можливість визначити ознаки початку кризового періоду у підприємства чи, при наявності кризи, на якому етапі воно знаходиться та можливі шляхи подолання складнощів. Крім того, такий аналіз дозволяє оцінити можливості підприємства та вибудувувати план стратегічного розвитку [11, с. 201]. Здійснимо аналіз за допомогою таких моделей: Модель Е. Альтмана; Модель Спрінгейта; метод рейтингової оцінки фінансового стану підприємства, Р.С. Сайфулін та Г.Г. Кадиков; розширена факторна модель розрахунку коефіцієнта стійкості економічного зростання Г.О. Крамаренка. Узагальнення результатів розрахунків представлено у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Аналіз банкрутства за 4-ма моделями СТОВ «Україна» за 2022-2024 рік

Назва моделі	2022	2023	2024
Модель Е. Альтмана	6,89	9,88	3,80
Модель Спрінгейта	0,20	0,26	0,20
Метод рейтингової оцінки фінансового стану підприємства, Р. С. Сафулін та Г. Г. Кадиков	2,76	3,01	2,52
Розширена факторна модель розрахунку коефіцієнта стійкості економічного зростання Г. О. Крамаренка	0,03	0,53	0,05

Аналіз ризику банкрутства СТОВ «Україна» за 2022–2024 рр. на основі чотирьох моделей показує неоднозначні результати, що вказує на певні коливання у фінансовому стані підприємства.

За Моделлю Е. Альтмана показники у 2022–2023 рр. (6,89 і 9,88) значно перевищують критичне значення 2,99, що свідчить про відсутність загрози

банкрутства і високу фінансову стабільність. Проте у 2024 році значення знижується до 3,80, що, хоча й залишається в «безпечній зоні», вказує на деяке послаблення фінансової стійкості та зниження ефективності використання активів.

За Моделлю Спрінгейта усі показники (0,20–0,26) є нижчими за порогове значення 0,862, що формально свідчить про наявність потенційного ризику фінансових труднощів. Це вказує на те, що підприємство має обмежені можливості швидкої ліквідності та залежить від зовнішніх джерел фінансування.

Згідно з методом рейтингової оцінки фінансового стану (Р. С. Сафулін і Г. Г. Кадиков) значення показника коливаються в межах 2,52–3,01, що характеризує задовільний рівень фінансового стану. Підприємство у 2023 році демонструвало найкращий результат (3,01), однак у 2024 році спостерігається незначне погіршення до 2,52, що потребує підвищення ефективності управління капіталом і прибутковістю.

Розширена факторна модель Г. О. Крамаренка показала, що показник коливається від 0,03 до 0,53, що свідчить про нестабільність темпів економічного зростання. Різке зростання у 2023 році до 0,53 може бути пов'язане з активізацією господарської діяльності, проте зниження у 2024 році до 0,05 сигналізує про зменшення темпів розвитку.

Отже, у 2022–2023 рр. СТОВ «Україна» демонструвало достатній рівень фінансової стійкості та відсутність загрози банкрутства. Проте у 2024 році спостерігається незначне погіршення більшості показників, що свідчить про необхідність оптимізації структури капіталу, підвищення рентабельності діяльності та контролю за ліквідністю для збереження фінансової стабільності у довгостроковій перспективі.

2.3. Аналіз грошових потоків та їх ролі у зміцненні фінансової стабільності

Ефективне управління грошовими потоками є одним із ключових чинників забезпечення фінансової стабільності підприємства. Грошові потоки відображають реальний рух коштів у процесі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, дозволяючи оцінити платоспроможність, ліквідність та здатність підприємства генерувати прибуток [14].

На відміну від показників прибутковості, які можуть залежати від методів обліку чи відстрочених доходів, аналіз Cash-flow надає об'єктивну інформацію про фактичні надходження і вибуття коштів, тобто про фінансовий «пульс» підприємства. Дослідження динаміки грошових потоків дає можливість виявити напрями використання ресурсів, визначити джерела формування власних коштів, а також оцінити здатність підприємства забезпечувати фінансування своєї діяльності без залучення зовнішніх позик.

Аналіз грошових потоків підприємства передбачає дослідження (Додаток Ж):

- динаміки обсягів формування позитивного грошового потоку;
- динаміки загального обсягу формування від'ємного грошового потоку підприємства та за напрями витрачання коштів;
- збалансованості позитивного і від'ємного грошових потоків у загальному обсязі, вивчення динаміки показника чистого грошового потоку.

Аналіз грошових потоків СТОВ «Україна» свідчить про значну динамічність у формуванні та використанні грошових коштів, що вплинуло на рівень ліквідності та фінансової стійкості підприємства протягом аналізованого періоду [24].

У 2022 р. підприємство отримало позитивний чистий грошовий потік (ЧГП) у розмірі 7 003 тис. грн, що відображає ефективну діяльність у сфері основного виробництва. Проте вже у 2023 р. ситуація різко змінилася — ЧГП став від'ємним (–7 428 тис. грн), що свідчить про перевищення витрат над

надходженнями, зокрема через зростання платежів постачальникам (на 233,1%) і збільшення адміністративних витрат. У 2024 р. підприємству вдалося суттєво покращити ситуацію: чистий грошовий потік зріс до 2185 тис. грн, тобто менше ніж удвічі знизився у порівнянні з 2022 року. Це стало можливим завдяки зростанню обсягів реалізації продукції та підвищенню ефективності управління оборотними коштами (рис.2.4).

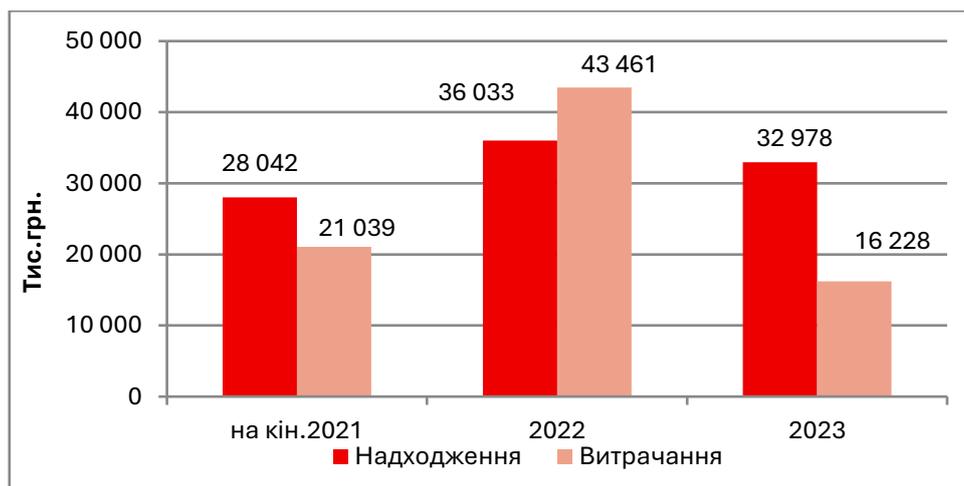

Рис.2.4. Структура грошових потоків від операційної діяльності СТОВ «Україна» за 2022-2024 рр.

Упродовж 2022–2024 рр. грошові потоки від інвестиційної діяльності залишалися від’ємними, що зумовлено активним придбанням основних засобів і нематеріальних активів. У 2022 р. чистий відтік коштів становив –255 тис. грн, у 2023 р. – –124 тис. грн, а у 2024 р. – –14 565 тис. грн. Зростання інвестиційних витрат у 2024 р. свідчить про розширення виробничої бази та оновлення технічних ресурсів, що позитивно вплине на прибутковість у довгостроковій перспективі.

У 2022–2023 рр. підприємство не здійснювало суттєвих фінансових операцій, що свідчить про відсутність потреби у зовнішньому фінансуванні. Лише у 2024 р. зафіксовано незначні грошові рухи за статтею фінансових витрат (372 тис. грн), імовірно, пов’язані зі сплатою відсотків за короткостроковими зобов’язаннями.

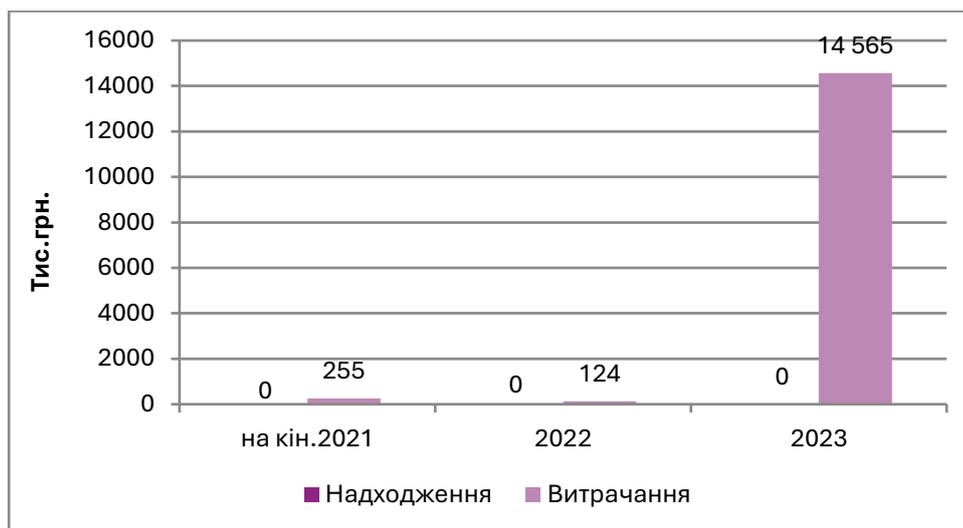

Рис.2.5. Структура грошових потоків від інвестиційної діяльності СТОВ «Україна» за 2022-2024 рр.

Узагальнюючи, можна зробити висновок, що у 2022–2024 рр. СТОВ «Україна» характеризується поступовим відновленням операційних грошових потоків після тимчасового спаду, зростанням інвестиційної активності та помірною фінансовою стабільністю без значної зовнішньої залежності. Незважаючи на високий рівень інвестиційних витрат, позитивна динаміка операційного Cash-flow у 2024 р. підтверджує ефективність управління фінансовими ресурсами та потенціал для подальшого розвитку підприємства.

Наступним кроком визначимо внутрішнього потенціалу самофінансування (ВПС) [31].

На першому етапі потрібно визначити чистий грошовий потік від операційної діяльності. Дані розрахунки були вже проведені.

Наступним кроком є визначення внутрішнього потенціалу самофінансування (ВПС). Це частина операційного грошового потоку, яку підприємство може безболісно спрямувати на інвестиції або погашення довгострокових боргів.

В зв'язку з тим, що підприємство не платить податок на прибуток та дивіденди, можемо передбачити 5-7 % від чистого грошового потоку для інвестицій.

Аналіз ВПС та коефіцієнта самофінансування СТОВ «Україна» за 2022–2024 рр. представлено в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Динаміка показників внутрішнього потенціалу самофінансування СТОВ «Україна», тис. грн.

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Абсолютне відхилення (2024-2022)	Темп зростання/зниження, % (2024 до 2022)
1. Внутрішній потенціал самофінансування (ВПС)	49 081	79 494	49 026	-55	99,89%
2. ВПС адаптований	2 454,05	4 769,64	3 444,42	+990,37	140,36%
3. Коефіцієнт самофінансування	20,00	16,66	14,30	-5,70	71,50%

Базовий вільний потік коштів (ВПС) СТОВ «Україна» у 2023 році продемонстрував значне зростання на 30 413 тис. грн, що, ймовірно, зумовлено оптимізацією операційних витрат та ефективним збутом врожаю попередніх періодів. Проте вже у 2024 році показник майже повернувся до рівня 2022 року (зниження на 55 тис. грн), що свідчить про нестабільність операційної діяльності підприємства, викликану економічною турбулентністю. Незважаючи на пікове значення у 2023 році, середньостроковий базовий ВПС залишається на рівні близько 49 млн грн, що є достатнім для покриття поточних зобов'язань, однак потребує уваги до факторів, які призвели до зниження у 2024 році.

Адаптований ВПС, який відображає надлишок коштів, доступний для нових інвестицій після покриття мінімально необхідних витрат, показав стабільно позитивну динаміку протягом 2022–2024 рр. Зростання на 40,36% у 2024 році порівняно з 2022 роком свідчить про підвищення внутрішньої ефективності управління капіталом. Це означає, що підприємство поступово

нарощує здатність фінансувати власний розвиток без залучення зовнішніх джерел.

Водночас коефіцієнт самофінансування демонструє негативну тенденцію, а саме зниження з 20,00 у 2022 році до 14,30 у 2024 році. Цей показник характеризує, скільки разів операційний грошовий потік може покрити інвестиційні та боргові потреби підприємства. Зниження значення коефіцієнта, навіть попри зростання адаптованого ВПС, свідчить про те, що темпи збільшення інвестиційних або боргових зобов'язань перевищують темпи приросту операційних грошових надходжень. Така ситуація може бути наслідком активізації інвестиційної діяльності у 2024 році, зокрема придбання нової техніки чи модернізації виробництва, що потребує посиленого контролю за структурою фінансування.

Для зміцнення фінансової стабільності СТОВ «Україна» доцільно стабілізувати базовий ВПС шляхом упровадження механізмів хеджування цінних ризиків, зокрема через використання форвардних контрактів, що дозволить уникнути різких коливань грошових потоків, подібних до ситуації 2024 року. Також необхідно оптимізувати інвестиційні рішення, орієнтуючись на підвищення коефіцієнта самофінансування тобто забезпечити, щоб нові інвестиції забезпечували адекватний приріст операційного грошового потоку та підвищували фінансову стійкість підприємства.

Висновок до розділу 2

Отже, за результатами проведеного аналізу фінансової стабільності СТОВ «Україна» за 2022–2024 роки можна зробити висновок, що підприємство загалом зберігає задовільний рівень фінансової стійкості та демонструє позитивну динаміку розвитку. Збільшення активів і власного капіталу, а також зростання чистого прибутку свідчать про розширення масштабів діяльності та підвищення ефективності управління ресурсами. Високий рівень фінансової автономії забезпечує незалежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування, що є важливим чинником його фінансової безпеки.

Разом із тим, у 2024 році виявлено низку негативних тенденцій, зокрема різке погіршення показників ліквідності, зростання частки поточних зобов'язань і кредиторської заборгованості, а також зниження коефіцієнта самофінансування. Це свідчить про зменшення фінансової гнучкості та посилення ризику виникнення короткострокових фінансових труднощів. Попри це, результати аналізу грошових потоків підтверджують здатність підприємства генерувати позитивний операційний Cash-flow та підтримувати інвестиційну активність, що є передумовою подальшого розвитку.

Загалом, фінансовий стан СТОВ «Україна» можна охарактеризувати як стабільний із певними ознаками напруженості у сфері ліквідності. Для підвищення фінансової стійкості доцільно зосередитися на оптимізації структури оборотних активів, зменшенні кредиторської заборгованості, підвищенні ефективності управління грошовими потоками та формуванні резервного капіталу. Збалансоване поєднання зростання активів і контрольованого рівня зобов'язань дозволить підприємству зміцнити фінансову стабільність і підвищити стійкість до зовнішніх економічних коливань.

РОЗДІЛ 3

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ТА МЕХАНІЗМИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ СТОВ «УКРАЇНА»

3.1. Розробка стратегії оптимізації структури капіталу та зниження вартості фінансування

Розробка стратегії оптимізації структури капіталу в умовах економічної турбулентності є критично важливим завданням для забезпечення фінансової стабільності СТОВ «Україна». Варто зазначити, що оптимальна структура це таке співвідношення власного (ВК) та позикового (ПК) капіталу, яке максимізує ринкову вартість підприємства при мінімально допустимому рівні фінансового ризику [9].

Ключовим методичним інструментом для обґрунтування цієї структури є аналіз ефекту фінансового левериджу (ЕФЛ).

Економічна сутність та функціональне призначення ЕФЛ полягає у відображенні ступеня приросту рентабельності власного капіталу (РВК) за рахунок використання позикових коштів. Його дія ґрунтується на диференціалі фінансового важеля що представляє собою різницю між рентабельністю активів (РА) та вартістю позикового капіталу (K_d).

Підприємство матиме позитивний ЕФЛ, якщо ($РА > K_d$). Використання позикового капіталу збільшує РВК. Це є вигідним для власників.

Підприємство матиме негативний ЕФЛ, якщо ($РА < K_d$). Використання позикового капіталу призводить до зменшення РВК, а фінансовий важіль діє як фінансовий прес.

Для СТОВ «Україна» в умовах сезонності та цінової волатильності сільського господарства, РА може різко падати. Завдання стратегії полягає в тому щоб обрати таку структуру, щоб ЕФЛ залишався позитивним (або нульовим) навіть за найгіршого аграрного сценарію [11].

Розрахунок ЕФЛ здійснюється за формулою:

$$\text{ЕФЛ} = (\text{РА} - \text{К}_д) \times (1 - \text{T}) \times \frac{\text{ПК}}{\text{ВК}}$$

У таблиці 3.1 представлено розрахунок ефекту фінансового левєриджу для СТОВ «Україна» за 2022-2024 рр.

Таблиця 3.1

Розрахунок показників ефекту фінансового левєриджу СТОВ «Україна» у 2022-2024 рр.

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Примітка
Власний капітал (ВК)	50 476	52 521	54 462	Зростає
Позиковий капітал (ЗК)	5 488	3 748	12 855	Поточні зобов'язання (ДЗЗ = 0)
Валюта балансу (ВБ)	55 964	56 269	67 317	Зростає
Прибуток до оподатк. (ЕВТ)	1 655	2 045	3 662	Зростає
Сума річних відсотків (І)	18	18	18	Не змінюється
ROA (ЕВТ/Активи)	2,96%	3,63%	5,44%	Рентабельність активів зростає
К _д (І/ЗК)	0,33%	0,48%	0,14%	Надзвичайно низька вартість фінансування
Диференціал левєриджу (ROA - К _д)	2,63%	3,15%	5,30%	Позитивний та високий диференціал
Плече левєриджу (ЗК/ВК)	0,11	0,07	0,24	Дуже низьке використання ЗК
Ефект фінансового левєриджу (ЕФЛ)	0,29%	0,23%	1,25%	Додатковий приріст до ROE
ROE історична	3,28%	3,89%	6,72%	Зростає

Аналіз ефекту фінансового левєриджу (ЕФЛ) свідчить, що протягом 2022–2024 років підприємство демонструвало позитивний результат, тобто використання позикового капіталу було економічно доцільним. Рентабельність активів (ROA) стабільно перевищувала вартість позикових ресурсів, що забезпечувало позитивний фінансовий диференціал.

Зокрема, у 2024 році диференціал левериджу досяг 5,30%, що є сприятливою передумовою для розширення частки позикового капіталу в структурі фінансування. Це означає, що кожна залучена гривня приносить підприємству додатковий прибуток, збільшуючи загальну рентабельність власного капіталу.

Водночас у 2022–2023 роках ефект фінансового левериджу залишався незначним (до 0,3%), що пов'язано з дуже низьким рівнем фінансового левериджу (співвідношення позикового і власного капіталу становило лише 0,07–0,24). Така структура капіталу свідчить про надмірну консервативність фінансової політики підприємства, через що СТОВ «Україна» недоотримує потенційні переваги від використання позикових коштів для підвищення прибутковості власного капіталу.

На основі аналізу фінансової стійкості (коефіцієнт автономії 0,81–0,93) та позитивного ЕФЛ, підприємство може значно підвищити ROE без суттєвого збільшення ризику.

Враховуючи галузеві особливості та високу історичну автономію, рекомендується поступово збільшувати частку позикового капіталу до помірному рівня. У таблиці 3.2 узагальнено показники щодо співвідношення капіталу СТОВ «Україна».

Таблиця 3.2

Показники співвідношення капіталу СТОВ «Україна» у 2024 р.

Показник	Поточний рівень (2024 р.)	Оптимальний цільовий рівень
Коефіцієнт автономії (ВК/А)	81%	60% - 65%
Коефіцієнт фінансового левериджу (ЗК/ВК)	0,24	0,5 – 0,7
Співвідношення ВК : ЗК	81% : 19%	60% - 67%: 33% - 40%

Враховуючи отримані дані для СТОВ «Україна» та для покращення показників варто здійснити досягнення плеча левериджу 0,5 (що відповідає 33% позикового капіталу в загальній структурі).

Якщо СТОВ «Україна» досягне цільового плеча ЗК/ВК = 0,5, зберігаючи при цьому ефективність 2024 року, потенційний ЕФЛ зросте:

$$\text{ЕФЛ}_{\text{потенц}} = (1 - 0) \times (0,0544 - 0,0014) \times 0,5 = 0,0265 \text{ або } 2,65 \%$$

Це означає, що рентабельність власного капіталу (ROE) може додатково збільшитися на 2,65 відсоткових пункти, що є значним приростом.

Саме такий прогноз дає можливість розробити стратегію оптимізації структури капіталу та зниження вартості фінансування. У таблиця 3.3 та 3.4 сформовані стратегічні кроки для оптимізації структури капіталу та зниження вартості фінансування відповідно [15].

Таблиця 3.3

Стратегічні кроки для оптимізації структури капіталу СТОВ «Україна» [28]

Напрямок	Стратегічні дії	Очікуваний результат
Збільшення ЗК	1. Цільове залучення кредитів. Залучення середньострокових банківських кредитів для фінансування капітальних інвестицій (CAPEX), модернізації або поповнення оборотних коштів.	Поступове збільшення ЗК/ВК до 0,5 та зростання ROE.
	2. Розширення комерційного кредиту. Використання відстрочки платежу від постачальників (товарний кредит), якщо це не призводить до втрати знижок.	Збільшення частки найбільш «дешевих» позик.
Оптимізація ВК	3. Дивідендна політика. Перегляд політики реінвестування прибутку. Замість повного реінвестування, можна частину прибутку спрямовувати на виплату дивідендів (що стимулює власників), а для розвитку залучати позики під вигідний відсоток.	Підтримання ВК на стабільному рівні, використання фінансового важеля.
Управління активами	4. Зниження надлишку ГК та Запасів. Використання надлишкових грошових коштів (якщо вони не є необхідним резервом) для інвестицій або погашення найдорожчих (якщо такі з'являться) позик, або навпаки – для фінансування модернізації, щоб зменшити надлишкову ліквідність.	Зменшення непрацюючих активів та підвищення ROA.

Таблиця 3.4

Стратегічні кроки для зниження вартості фінансування СТОВ «Україна»

[28]

Стратегічний крок	Деталізація дій	Очікуваний результат (зниження Кд)
Диверсифікація джерел	1. Державні програми. Активне використання програм підтримки (наприклад, для агросектору) з частковою компенсацією відсоткової ставки державою.	Пряме зменшення ефективної відсоткової ставки за кредитами.
	2. Кредити під заставу/гарантії. Надання ліквідної застави або отримання банківських/державних гарантій.	Зниження кредитного ризику для банку, що автоматично веде до нижчої базової ставки.
Підтримка кредитного рейтингу	1. Висока платоспроможність. Регулярний моніторинг фінансових показників для підтвердження стійкої платоспроможності.	Позитивна кредитна історія забезпечує кращі тарифи та умови від банків у майбутньому.
	2. Відсутність прострочень. Чітке дотримання графіків погашення всіх поточних зобов'язань.	Збереження довіри кредиторів і уникнення штрафних санкцій та підвищення ставок.
Оптимізація термінів	1. Довгострокове фінансування. Вибір довгострокових кредитів (при адекватній ставці) для фінансування довгострокових інвестиційних проєктів.	Уникнення ризику рефінансування та пов'язаного з ним можливого зростання ставок у короткостроковій перспективі.

Отже можемо зазначити, що СТОВ «Україна» має потужний фінансовий потенціал для збільшення ROE шляхом залучення позикового капіталу. Рекомендоване оптимальне співвідношення ВК:ЗК для СТОВ «Україна» становить 60% : 40% (або ЗК/ВК = 0,67).

Для СТОВ «Україна», яке демонструє високий рівень фінансової автономії, але низький рівень використання фінансового левериджу, стратегія диверсифікації джерел фінансування має вирішальне значення. Вона дозволяє не

лише забезпечити покриття сезонних потреб, а й знизити вартість капіталу, що є головною умовою антикризової стратегії. Саме тому нами у таблиці 3.5-3.7 узагальнено рекомендації щодо диверсифікації джерел залучення фінансових ресурсів.

Таблиця 3.5

Залучення коштів через державні програми підтримки для СТОВ
«Україна» [34]

Програма/Інструмент	Сутність та переваги для СТОВ «Україна»	Цілі фінансування
Програма «Доступні кредити 5-7-9%»	Надання кредитів із частковою компенсацією відсоткової ставки (фінансова підтримка). Перевага це надзвичайно низька кінцева ставка для підприємства (в межах 5-9% річних).	Поповнення оборотного капіталу (купівля насіння, добрив), придбання та модернізація основних засобів (техніки).
Компенсація вартості с/г техніки	Часткова компенсація (до 25%) вартості вітчизняної техніки.	Інвестиційна діяльність, зниження капітальних витрат (CAPEX).
Грантові програми	Фінансування незворотне на розвиток бізнесу (наприклад, програми USAID (але їх закриття у 2025 році), ЄБРР через банки-партнери).	Розвиток переробки, експортної діяльності, впровадження інновацій.
Державні програми страхування	Субсидії або компенсація страхових платежів (наприклад, страхування врожаю).	Мінімізація ризиків, пов'язаних із погодними умовами

В умовах економічної турбулентності та військових ризиків, державна підтримка є найбільш «дешевим» і безпечним джерелом позикового капіталу.

Таблиця 3.6

Аграрні розписки для підприємств сільськогосподарського напрямку [50]

Тип розписки	Сутність	Переваги для СТОВ «Україна»
Товарна розписка	Боргове зобов'язання, що передбачає постачання кредитору (трейдеру, переробнику) обумовленої кількості с/г продукції у майбутньому.	1. Доступність. Відсутність банківських відсотків; оплата здійснюється товаром. 2. Гнучкість Фінансування прив'язане до вартості майбутнього врожаю, а не до балансу.
Фінансова розписка	Боргове зобов'язання, що передбачає повернення грошових коштів.	Швидке залучення фінансових ресурсів під заставу майбутнього врожаю, що є особливо актуальним перед початком посівної.

У країнах ЄС аграрна розписка на сьогодні виступає сучасним, гнучким інструментом залучення фінансування для агросектору під заставу майбутнього врожаю або товару.

Таблиця 3.7

Залучення коштів за рахунок фінансового та оперативного лізингу для
СТОВ «Україна» [54]

Вид лізингу	Характеристика	Застосування для СТОВ «Україна»
Оперативний лізинг	Оренда техніки на короткий термін (2-3 роки). Після закінчення терміну техніка повертається лізингодавцю.	Оновлення техніки. Використання новітніх моделей без їхнього придбання, що особливо важливо для скорочення ремонтних витрат в умовах турбулентності.
Фінансовий лізинг	Довгострокова оренда з правом викупу (аналог кредиту). Техніка відображається на балансі.	Капітальні інвестиції. Придбання базової сільськогосподарської техніки. Розподіл великих витрат на тривалий термін (5-7 років).
Перевага лізингу	Не вимагає додаткової застави, оскільки предметом застави є сама техніка. Лізингові платежі повністю відносяться на витрати, зменшуючи базу оподаткування (ефект податкового щита).	

Отже, стратегія диверсифікації джерел фінансування СТОВ «Україна» має базуватися на поєднанні дешевих, гнучких і довгостроково орієнтованих фінансових інструментів. Для покриття поточних потреб в оборотному капіталі доцільно використовувати аграрні розписки у поєднанні з державною програмою кредитування «5–7–9%», що забезпечує низьку вартість залучених ресурсів. Інвестиційні потреби, зокрема оновлення техніки, доцільно фінансувати через фінансовий лізинг із можливістю отримання компенсації частини вартості техніки за державною підтримкою. Для мінімізації фінансових ризиків підприємству варто перейти від політики повної фінансової автономії до моделі збалансованого комбінованого фінансування, підтримуючи цільове співвідношення позикового і власного капіталу на рівні ЗК/ВК $\approx 0,5$. Саме такий

підхід дозволить одночасно підвищити фінансову гнучкість, зберегти стабільність та забезпечити доступ до додаткових інвестиційних ресурсів.

3.2. Впровадження інструментів управління ризиками як основа фінансової стабільності

Фінансова стабільність підприємства в умовах економічної турбулентності неможлива без активного управління ризиками. Для СТОВ «Україна» (виробництво зернових) основними є цінові та валютні ризики, які безпосередньо впливають на грошові потоки та рентабельність.

Управління ризиками можливо за рахунок хеджування цінових та валютних ризиків.

Механізми хеджування цінових та валютних ризиків у таблиці 3.8 та 3.9.

Таблиця 3.8

Хеджування цінового ризику (форвардні контракти на зерно) СТОВ «Україна» [67]

Механізм	Сутність	Переваги для СТОВ «Україна»
Форвардний контракт	Договір купівлі/продажу обумовленого обсягу зерна у майбутньому за фіксованою ціною, визначеною сьогодні.	Фіксація рентабельності. Підприємство заздалегідь гарантує собі ціну, яка покриває всі витрати і забезпечує бажаний прибуток.
Процес застосування	1. Визначення ціни безбитковості та цільової рентабельності врожаю. 2. Укладення контракту з трейдером на продаж частини (наприклад, 30-50%) очікуваного врожаю за форвардною ціною, яка перевищує цільову рентабельність.	Фінансова стабільність. Забезпечення стабільного грошового потоку, незалежно від падіння ринкових цін на момент збору врожаю.
Недоліки	У разі значного зростання ціни на ринку підприємство не отримає додаткового прибутку від цієї частини врожаю (втрата потенційного прибутку в обмін на стабільність).	

Таблиця 3.9

Хеджування валютного ризику СТОВ «Україна» [67]

Механізм	Сутність	Переваги для СТОВ «Україна»
Валютний форвард	Договір купівлі/продажу валюти у майбутньому за фіксованим курсом, визначеним сьогодні.	Фіксація витрат. СТОВ «Україна» фіксує курс для майбутньої закупівлі імпорتنих ресурсів.
Процес застосування	1. Визначення потреби у валюті (наприклад, 50 тис.) для закупівлі ЗЗР до посівної. 2. Укладення форвардного контракту з банком на купівлю 50 тис. через 3 місяці за погодженим курсом (наприклад, 41,2 грн/USD).	Захист від девальвації. У разі зростання курсу до 42 грн/USD, СТОВ «Україна» заощаджує на кожній одиниці валюти, зберігаючи планову собівартість.
Практичний інструмент	Нефінансові методи. Використання товарного кредиту від постачальника (наприклад, агрохімікатів), де ціна фіксується у гривні, тим самим перекладаючи валютний ризик на постачальника.	Для невеликих СТОВ це простіший та доступніший метод, ніж укладення складних деривативів.

Для повної фінансової стабільності СТОВ «Україна» необхідно інтегрувати хеджування з іншими методами управління ризиками. Такими можуть бути страхування врожаю та майна й управління ліквідністю як метод захисту. Їх особливості застосування представлені у таблицях 3.10 та 3.11.

Таблиця 3.11

Страхування врожаю та майна СТОВ «Україна» [68]

Ризик	Інструмент	Вплив на стабільність
Погодні та військові ризики	Повне страхування врожаю. Покриття втрат від засухи, граду, а також військових ризиків.	Гарантує компенсацію втрат і захищає грошовий потік від нульового надходження у разі форс-мажору.
Ризик пошкодження активів	Страхування основних засобів. Страхування техніки та сховищ.	Забезпечує відновлення виробничого процесу без необхідності екстреного залучення великого позикового капіталу (CAPEX).

Таблиця 3.12

Управління ліквідністю як метод інструмент хеджування в умовах ризику
СТОВ «Україна» [68]

Аспект хеджування	Дія/механізм реалізації	Мета та очікуваний результат
Основний принцип	Ліквідність визнається найкращим інструментом хеджування в умовах високого ризику (зокрема, в періоди нестабільності та криз).	Забезпечення фінансової стійкості та здатності виконувати поточні зобов'язання незалежно від зовнішніх шоків.
Формування резерву	Спрямування частини позитивного ЧГП від операційної діяльності (ЧГП ОД).	Створення резервного фонду або фінансового буфера для покриття непередбачуваних витрат.
Склад резерву	Акумуляція коштів у високоліквідних активах, таких як: – Короткострокові банківські депозити; – Державні облігації (за умови низького суверенного ризику).	Миттєва доступність коштів для перетворення в готівку без значних втрат вартості.
Цільовий обсяг резерву	Резерв має покривати 3-6 місяців мінімально необхідних операційних витрат.	Дозволяє «пережити» кризовий сезон, період військової/економічної нестабільності або тимчасовий спад продажів без зупинки діяльності.

Впровадження форвардних та валютних контрактів у поєднанні з обов'язковим страхуванням врожаю перетворює СТОВ «Україна» з підприємства, залежного від зовнішніх факторів, на підприємство з прогнозованою рентабельністю та захищеним грошовим потоком, що є основою його фінансової стабільності.

Фінансова стабільність СТОВ «Україна» в умовах турбулентності потребує не лише хеджування, а й створення надійної внутрішньої системи контролю та захисту від нетипових шоків. Така система може бути сформована за рахунок впровадження системи внутрішнього фінансового контролю та оперативного бюджетування.

Саме оперативне бюджетування та контроль є ключовими інструментами концепції гнучкого планування, що дозволяє підприємству швидко реагувати на відхилення та запобігати грошовим розривам. За таких умов традиційний річний

бюджет СТОВ «Україна» має бути замінений на ковзне (ролінгове) бюджетування грошових коштів. Його приклад наведено у таблиці 3.13.

Таблиця 3.13

Система оперативного бюджетування (Rolling Forecast) СТОВ «Україна»

[67]

Елемент	Зміст	Вплив на стабільність
Місячне прогнозування Cash-flow	Детальний прогноз надходжень і витрат на 3 місяці вперед (з оновленням щомісяця).	Запобігання касовим розривам. Раннє виявлення дефіциту ліквідності дозволяє завчасно залучити овердрафт або домовитися про відстрочку платежу, не допустивши кризи.
Бюджет «Закупівлі ресурсів»	Планування великих витрат (паливо, добрива) на основі актуальних цін та з урахуванням хеджування (форвардних контрактів).	Фіксація собівартості. Забезпечує прогнозованість витрат і, відповідно, планової рентабельності.
Центри фінансової відповідальності	Призначення відповідальних осіб (агроном, механік) за дотримання бюджетів витрат (наприклад, норми витрати палива на гектар).	Контроль витрат. Мінімізація нецільових та перевитрат, що безпосередньо підвищує операційний грошовий потік (ЧГП ОД).

Таблиця 3.13

Механізм бюджетного контролю та аналізу відхилень СТОВ «Україна»

[68]

Метод	Сутність	Значення для СТОВ «Україна»
Контроль за нормативами	Порівняння фактичних витрат ресурсів та фінансових показників із затвердженими нормами (наприклад, Ктл, Кал, витрати палива на 1 га).	Вчасне виявлення неефективності та її усунення. Якщо Кал падає нижче 0,2, спрацьовує «тригер» для фінансового директора.
Оперативний аналіз відхилень	Щомісячний аналіз причин відхилень між фактичними та плановими показниками.	Швидка реакція. Якщо ціна реалізації зерна (фактично) нижча за планову, необхідно негайно активувати механізми хеджування на наступний сезон.
Звіт про чутливість	Щоквартальна оцінка, як зміниться прибуток та Cash-flow, якщо ціна на зерно або курс валют зміняться на $\pm 10\%$.	Стратегічне прийняття рішень. Дозволяє керівництву оцінити, наскільки підприємство фінансово стійке до зовнішніх шоків.

В умовах військової та кліматичної турбулентності, страхування перетворюється з інструменту захисту на інструмент забезпечення фінансової стабільності, оскільки гарантує компенсацію втрат, які можуть зруйнувати ВПС (внутрішній потенціал самофінансування).

На сьогодні військове страхування майна (техніки, елеваторів, складів) є ключовим інструментом захисту фінансової стабільності СТОВ «Україна» в умовах воєнного ризику. Основна загроза полягає у можливому пошкодженні або знищенні основних засобів унаслідок бойових дій, обстрілів чи мінування. Такий ризик створює загрозу втрати основних активів підприємства та потреби у значних капіталовкладеннях (CAPEX) для їх відновлення. Страхування дозволяє захистити інвестиції, оскільки техніка, склади та елеватори є ключовими елементами виробничої інфраструктури. Отримання компенсації від страхової компанії у разі збитків запобігає вимушеному вилученню коштів з оборотного капіталу або необхідності екстреного залучення дорогих кредитних ресурсів, що забезпечує збереження позитивного чистого грошового потоку від операційної діяльності (ЧГП ОД). Оптимальним інструментом є поліси страхування від військових ризиків, які можуть реалізовуватися в межах програм державно-приватного партнерства або за підтримки міжнародних фінансових фондів.

Страхування врожаю (агрострахування) є другим важливим елементом системи управління ризиками. Воно покликане захистити підприємство від втрати або зниження якості врожаю через несприятливі погодні умови — посуху, град, заморозки чи інші природні фактори. Урожай є головним джерелом операційного доходу, а його втрата призводить до різкого скорочення або навіть до нульового рівня ЧГП ОД, що створює ризик ліквідності. Страхування врожаю гарантує стабільність грошових надходжень і виступає обов'язковою умовою для отримання сезонних кредитів («посівних»), оскільки страховий поліс є додатковим забезпеченням для банку. Таким чином, агрострахування перетворює непередбачувані природні ризики на контрольовані планові витрати (страхові платежі), що підвищує прогнозованість фінансових результатів і забезпечує стійкість фінансового планування підприємства.

3.3. Шляхи підвищення ефективності використання оборотного капіталу та грошових потоків

Одним із шляхів підвищення ефективності використання оборотного капіталу та грошових потоків є розробка моделі управління дебіторською та кредиторською заборгованістю.

Для розробки такої стратегії варто розглянути ключові показники оборотності СТОВ «Україна» за 2022-2024 рр. (табл.3.14).

Таблиця 3.14

Аналіз ефективності управління заборгованістю СТОВ «Україна» за 2022–2024 рр.

Показник	Економічний зміст	2022	2023	2024	Порогове значення
Термін погашення ДЗ, днів	Швидкість повернення коштів від покупців.	16,4	87,8	81,8	≈45
Термін погашення КЗ, днів	Тривалість відстрочки платежу, наданої постачальниками.	82,3	313,0	562,5	Чим більше, тим краще
Фінансовий цикл, днів	Період «заморожування» коштів у запасах і розрахунках.	(Негативний)	(Негативний)	-416	Чим менше, тим краще

Результати таблиці 3.14 свідчать про те, що виявлено аномально високий термін погашення КЗ, що свідчить про використання потужного позаопераційного фінансування (довгострокові зобов'язання, перекладені в поточні, або унікальні умови від постачальників), що формує глибоко негативний Фінансовий цикл (близько -416 днів). Це є надзвичайно вигідним і потужним джерелом самофінансування.

З урахуванням отриманих результатів для СТОВ «Україна» варто розробити агресивно-захисну модель управління. Ця модель управління для СТОВ «Україна» повинна поєднувати агресивне управління ДЗ зі збереженням переваг по КЗ. Стратегія управління дебіторською заборгованістю має на меті скоротити термін ДЗ з 81,8 до 45 днів для прискорення грошового потоку

(табл.3.15), а стратегія управління кредиторською заборгованістю має на меті зберегти переваги тривалого терміну КЗ, уникаючи при цьому зростання витрат (табл.3.16). Обґрунтування отриманих результатів представлено у таблиці 3.17.

Таблиця 3.15

Стратегія управління дебіторською заборгованістю СТОВ «Україна»

Захід	Механізм впровадження	Вплив на стабільність
Встановлення цільового терміну	Перехід до термінів оплати 30-45 днів для основних партій зерна.	Прискорення надходження коштів на 36 днів, що зменшує потребу в залученні короткострокових кредитів.
Використання дисконту	Запровадження системи знижок (наприклад, 2% за оплату протягом 10 днів) для стимулювання швидких розрахунків.	Забезпечення мінімального гарантованого грошового потоку навіть у кризових ситуаціях.
Факторинг (резервний інструмент)	Укладання угод із факторинговими компаніями для продажу ДЗ без права регресу.	Фінансова безпека. Повне виключення ризику неплатежу з балансу підприємства.

Таблиця 3.16

Стратегія управління кредиторською заборгованістю СТОВ «Україна»

Захід	Механізм впровадження	Вплив на стабільність
Збереження тривалої відстрочки	Ведення переговорів із ключовими постачальниками (добрива, ЗЗР) про збереження максимально вигідних термінів розрахунку.	Збереження КЗ як потужного, фактично безвідсоткового, джерела фінансування оборотного капіталу.
Аналіз дисконт-кредит	Регулярний порівняльний аналіз. Вартість відстрочки (штрафи) – Вигода від дисконту – Вартість банківського кредиту (5-7-9%).	Оплата заборгованості лише у випадку, якщо дисконт перевищує вартість залучення банківського капіталу.
Активне використання лізингу	Переведення довгострокових інвестицій (техніка) з поточних зобов'язань на баланс лізингодавця.	Зниження частки поточних зобов'язань, які не є операційними, що покращує показники ліквідності та стабільності.

Отже, агресивне скорочення терміну ДЗ на 36 днів за одночасного збереження тривалого терміну КЗ дозволить СТОВ «Україна» значно покращити ліквідність та збільшити Внутрішній потенціал самофінансування, перетворивши заборгованість із пасиву на активний фінансовий інструмент.

Таблиця 3.17

Обґрунтування цільових термінів розрахунків СТОВ «Україна»

Показник	Фактичний (2024 рік)	Цільовий (Стратегічний)
Термін ДЗ	81,8 днів	45 днів
Термін КЗ	562,5 днів	Зберегти максимально можливим
Фінансовий цикл	-416 днів	Підтримати негативним (ФЦ < 0)

Також окрім розробки моделі управління дебіторською та кредиторською заборгованістю для СТОВ «Україна» варто сформувати в умовах військової та економічної турбулентності резервні фонди є ключовим інструментом забезпечення фінансової безпеки, виконуючи роль «фінансового щита» для СТОВ «Україна».

Рекомендується створити та регулярно поповнювати два основні цільові фонди, джерелом фінансування яких має бути внутрішній потенціал самофінансування (ВПС) (табл.3.18 та 3.19).

Таблиця 3.18

Пропозиції щодо формування резервних фондів СТОВ «Україна»

Фонд	Призначення	Цільовий обсяг	Інструмент інвестування
Фонд фінансової безпеки (ФФБ)	Покриття непередбачуваних операційних витрат, компенсація збитків від військових ризиків, покриття невеликих касових розривів.	6-місячний мінімум операційних витрат.	Високоліквідні активи. Депозити «овернайт» та короткострокові ОВДП (до 6 місяців).
Фонд інвестиційного розвитку (ФІР)	Фінансування планових інвестицій (CAPEX: купівля техніки, модернізація).	Залежить від річного плану CAPEX.	Середньоліквідні активи. Довгострокові ОВДП (1-2 роки), високоліквідні акції українських емітентів (за наявності).

Таблиця 3.19

Пропозиції щодо формування резервних фондів СТОВ «Україна»

Напрямок стратегії	Ключові дії та заходи	Обґрунтування та очікуваний ефект
1	2	3

Продовження табл.3.19

1	2	3
Мінімізація неліквідних активів	Суворий контроль та обмеження зростання: – Запасів (неліквідні товари, сировина); – Обсягу безнадійної дебіторської заборгованості.	Забезпечення високої якості фінансових активів. Зниження ризику заморожування капіталу в активах, які складно швидко реалізувати.
Оптимальна структура грошових коштів	Не зберігати надлишкові кошти на поточному рахунку (через їхню низьку дохідність).	Максимізація дохідності ліквідних резервів при збереженні можливості швидкого доступу до них.
Інвестування резерву	Інвестування резервного фонду у високоліквідні та низькоризикові інструменти: – ОВДП (облігації внутрішньої державної позики). – короткострокові депозити.	Принцип Ліквідності. Забезпечення мінімального ризику (гарантія держави для ОВДП) та вищої дохідності, з можливістю швидкого переведення їх у готівку.

Впровадження комплексної стратегії (оптимізація структури капіталу, управління ДЗ/КЗ, страхування) призводить до синергетичного ефекту, що демонструє прогнозний розрахунок на 2025 рік (табл.3.20).

Таблиця 3.20

Прогноз зведених показників фінансової стабільності і СТОВ «Україна»
на 2025 рік

Показник фінансової стабільності	Базовий 2024 рік	Прогнозний 2025 рік	Динаміка (зміна)
Коефіцієнт автономії (ВК/ВБ)	0,81	0,73	Зниження на 9,9% (за рахунок залучення 10 000 тис. грн боргу)
Коефіцієнт фінансового левериджу (ПК/ВК)	0,24	0,36	Зростання на 50,0% (оптимізація структури)
Коефіцієнт маневреності (ВКоб / ВК)	0,08	0,09	Зростання на 12,5%
Коефіцієнт покриття запасів (Кп.з.)	1,51	1,67	Зростання на 10,6% (посилення фінансування оборотного капіталу)
Коефіцієнт загальної ліквідності	3,52	3,59	Зростання на 2,0%
Ефект фінансового левериджу (ЕФЛ)	1,09	1,25	Збільшення на 14,7%
ВПС адаптований (тис. грн)	3 444	5 100	Збільшення на 48,1%

Таблиця 3.21

Аналіз впливу стратегічних напрямків на фінансову стабільність СТОВ

«Україна»

Стратегічний результат	Вплив на СТОВ «Україна»	Обґрунтування (ключові показники)
Посилення фінансової стійкості	Перехід від надконсервативної до стійко-оптимальної фінансової структури.	Зростання ЕФЛ на 14,7% підтверджує, що позиковий капітал (нова позика) приносить вигоду власникам, не порушуючи при цьому високої автономії (0,73).
Зростання спроможності до самофінансування	Збільшення можливостей підприємства фінансувати інвестиції та резерви за рахунок внутрішніх джерел.	Зростання ВПС Адаптованого на 48.1% демонструє, що внутрішня ефективність та оптимізація ДЗ/КЗ генерують значно більший обсяг вільних грошових коштів.
Посилення ліквідності та захист від шоків	Зміцнення фінансової безпеки.	Зростання Кп.з. (коефіцієнт покриття запасів) до 1.67 свідчить, що запаси, критичні для аграрного циклу, надійно профінансовані переважно власним капіталом.

Запропонована антикризова фінансова стратегія забезпечує СТОВ «Україна» синергетичний ефект, а саме вона одночасно підвищує прибутковість через ефективне використання фінансового левериджу та зберігає високу фінансову стабільність через створення резервів та оптимізацію оборотного капіталу.

Висновок до розділу 3

Отже, проведений аналіз стратегічних напрямів фінансової політики СТОВ «Україна» показав, що підприємство володіє значним потенціалом для підвищення рентабельності власного капіталу, однак надмірно обережна фінансова стратегія стримує можливості зростання. Оптимізація структури капіталу через збалансоване використання позикових ресурсів, зниження вартості фінансування та диверсифікацію джерел дозволить суттєво підвищити ефективність діяльності підприємства.

Важливою складовою стратегії є формування інтегрованої системи управління ризиками, що охоплює хеджування цінкових і валютних коливань, страхування врожаю та основних засобів від військових і погодних ризиків, а також удосконалення внутрішнього бюджетування. Такі заходи забезпечать стабільність грошових потоків навіть в умовах воєнної та економічної нестабільності.

Підвищення ефективності використання оборотного капіталу через скорочення дебіторської заборгованості, збереження вигідної кредиторської політики та створення резервних фондів сприятиме зміцненню внутрішнього потенціалу самофінансування та фінансової безпеки.

Загалом реалізація запропонованої антикризової фінансової стратегії забезпечить синергетичний ефект це підвищення прибутковості та зміцнення фінансової стійкості підприємства. Прогноз на 2025 рік свідчить про зростання ефекту фінансового левериджу на 14,7% і збільшення внутрішнього потенціалу самофінансування на 48,1%, що означає перехід СТОВ «Україна» від надконсервативної до стійко-оптимальної фінансової структури з високою автономією та стабільною ліквідністю.

ВИСНОВОК

За результатами проведеного дослідження було сформовано наступні висновки.

На першому етапі дослідження виявлено, що економічна сутність фінансової стабільності полягає у забезпеченні рівноваги між власними та залученими ресурсами, а також у спроможності підприємства генерувати достатній обсяг грошових потоків для підтримання ліквідності й самофінансування. В економічній літературі існують два основні підходи до її оцінки це статичний і динамічний. Статичний підхід базується на аналізі балансу підприємства на певну дату, тоді як динамічний підхід оцінює здатність підтримувати платоспроможність у часі через формування позитивного Cash-flow. Саме динамічний підхід є більш релевантним в умовах ризику та економічної турбулентності, адже він фокусується на реальних грошових потоках, а не лише на бухгалтерському прибутку.

В ході аналізу встановлено, що фінансова стабільність виконує низку ключових функцій, серед яких функція самозбереження (антикризова), функція інвестиційної спроможності, що забезпечується високим внутрішнім потенціалом самофінансування (ВПС), а також функції забезпечення ліквідності та платоспроможності. У структурі фінансових категорій стабільність виступає базовою передумовою фінансової стійкості та складовою фінансової безпеки, оскільки її індикатори використовуються для активації антикризового управління.

Також було виявлено, що на формування фінансової стабільності впливають фактори трьох рівнів: макrorівня (інфляція, військово-політичні ризики), мезорівня (сезонність виробництва, агротехнологічні ризики, світова ринкова кон'юнктура) та мікрорівня (структура капіталу, ефективність управління активами). Ефективне управління стабільністю полягає саме у

здатності менеджменту мінімізувати вплив зовнішніх ризиків шляхом оптимізації грошових потоків і структури капіталу.

Щодо методичного інструментарію оцінки фінансової стабільності то варто зазначити, що він охоплює балансовий, коефіцієнтний та грошовий підходи. До основних показників належать коефіцієнти автономії, маневреності, ліквідності, а також динамічні показники Cash-flow і ВПС. Для підприємств аграрного сектору особливе значення мають показники маневреності оборотного капіталу та забезпеченості запасів власними джерелами, нормативне значення якого має становити не менше 1,0. Також у сучасних умовах доцільно застосовувати інтегральні (рейтингові) моделі, такі як Z-score, або матричні моделі типу «Фінансовий результат – Фінансова стійкість», що дозволяють оцінити баланс між ефективністю та стабільністю діяльності.

Для визначення рівня фінансової безпеки доцільно використовувати систему порогових значень, що поєднує три орієнтири: нормативний (вимоги банків та НБУ), галузевий (емпіричні дані агросектору) та управлінський (внутрішні, більш жорсткі нормативи, встановлені самим підприємством).

У межах антикризової фінансової стратегії доцільно реалізовувати концепцію гнучкого (адаптивного) планування, що передбачає сценарний підхід, роллінг-планування, створення фінансових буферів безпеки та пріоритет ліквідності над рентабельністю. Така стратегія складається з трьох взаємопов'язаних блоків: нарощування капіталу (ресурсна стабільність), оптимізації структури капіталу (структурна стабільність) і мінімізації ризиків (антикризова стабільність). Перший блок спрямований на збільшення власного капіталу за рахунок реінвестування прибутку та зниження залежності від короткострокових позик. Другий передбачає підтримання цільового рівня фінансового левериджу (для агросектору не вище 1,0) і зміцнення маневреності власних оборотних ресурсів. Третій блок використовує механізми хеджування, агрострахування, самострахування та банківські кредитні лінії для забезпечення стабільності грошових потоків і ліквідності.

Отже, забезпечення фінансової стабільності підприємства в умовах військових ризиків і економічної турбулентності потребує інтегрованої антикризової стратегії, що поєднує максимізацію внутрішнього самофінансування (ВПС), використання сучасних фінансових інструментів для мінімізації ризиків і підтримання високої маневреності оборотного капіталу. Фінансова стабільність у таких умовах виступає не стільки статичним станом, скільки динамічним процесом, який потребує постійного моніторингу та гнучкого управління Cash-flow.

Робота була виконана на матеріал СТОВ «Україна», яка є приватним сільськогосподарським підприємством, що спеціалізується на вирощуванні зернових та олійних культур (КВЕД 01.11). Загальна вартість активів підприємства продемонструвала позитивну динаміку, зрісши з 55 964 тис. грн у 2022 р. до 67 317 тис. грн у 2024 р., що свідчить про розширення масштабів діяльності. Підприємство характеризується високим рівнем фінансової автономії, оскільки у структурі пасивів переважає власний капітал, який у 2024 році становив 80,9% загального капіталу. Зростання власного капіталу забезпечено збільшенням нерозподіленого прибутку. Протягом 2022–2024 років підприємство демонструвало здатність генерувати прибуток, хоча його фінансові результати були нестабільними. Чистий прибуток зріс більш ніж удвічі – з 1 655 тис. грн у 2022 р. до 3 662 тис. грн у 2024 р.

Незважаючи на позитивну динаміку активів та прибутковості, у 2024 році спостерігалось суттєве погіршення показників ліквідності та фінансової стійкості порівняно з 2023 роком. Коефіцієнт загального покриття різко знизився з 12,36 до 3,55 грн/грн, а коефіцієнт швидкої ліквідності зменшився з 2,61 до 0,84, що зумовлено значним зростанням поточних зобов'язань (з 6,7% до 19,1% у структурі пасивів), особливо кредиторської заборгованості перед контрагентами, яка підвищилася з 120 тис. грн до 8 207 тис. грн. Коефіцієнт автономії знизився до 0,80 (порівняно з 0,90–0,93 у попередні роки), а коефіцієнт фінансового ризику зріс утричі, що відображає підвищення рівня використання позикових коштів. Коефіцієнт покриття запасів (0,94) опустився нижче одиниці, вказуючи, що

підприємство вже не може повністю фінансувати запаси власними оборотними коштами.

Показники ділової активності та рентабельності демонструють змішані результати. Рентабельність власного капіталу збільшилася з 3,33% до 6,8%, а рентабельність залученого капіталу залишалася стабільно високою – понад 44% у 2024 році, що свідчить про ефективне використання позикових ресурсів. Водночас ділова активність підприємства дещо знизилася: тривалість обороту оборотних активів зросла до 497,64 днів, а період обороту власного оборотного капіталу – із 137 до 218 днів.

Аналіз грошових потоків (Cash-flow) показав значну волатильність фінансових потоків. Чистий грошовий потік від операційної діяльності у 2022 році становив 7 003 тис. грн, у 2023 році – від’ємний (-7 428 тис. грн), а у 2024 році різко зріс до 16 750 тис. грн, що свідчить про ефективне управління грошовими ресурсами у післякризовий період. Інвестиційна діяльність залишалася активною, особливо у 2024 році, коли відтік коштів сягнув -14 565 тис. грн, що вказує на оновлення техніки та розширення виробничої бази. Водночас коефіцієнт самофінансування знизився з 20,00 до 14,30, що означає потребу у підвищенні ефективності використання внутрішніх фінансових ресурсів.

Комплексна оцінка фінансового стану підприємства засвідчила, що СТОВ «Україна» у 2022–2024 роках загалом зберігало задовільний рівень фінансової стабільності. Аналіз ризику банкрутства за моделями Альтмана, Спрінгейта, Сафуліна–Кадикова та Крамаренка підтвердив відсутність безпосередньої загрози неплатоспроможності, хоча у 2024 році спостерігається певне послаблення показників.

Отже, підприємство демонструє достатній рівень фінансової стійкості та ефективності використання капіталу, проте різке зростання поточних зобов’язань, погіршення ліквідності та зниження коефіцієнта самофінансування свідчать про необхідність вжиття превентивних заходів. Для подальшого зміцнення фінансової стабільності доцільно посилити контроль за ліквідністю та

кредиторською заборгованістю, оптимізувати структуру оборотних активів шляхом збільшення частки ліквідних коштів, стабілізувати внутрішній потенціал самофінансування (зокрема, впровадженням механізмів хеджування цінових ризиків) і створити резервний капітал для покриття потенційних фінансових ризиків. Ситуацію зі зниженням фінансової гнучкості можна порівняти з кораблем, який, маючи міцний корпус (власний капітал), активно набирає вантаж (інвестиційні витрати та короткострокові борги), що тимчасово зменшує його запас плавучості (ліквідність), хоча загальна цінність вантажу (рентабельність та активи) зростає. Для СТОВ «Україна» критично важливо збалансувати процес нарощування активів із обережним управлінням короткостроковими зобов'язаннями, щоб уникнути фінансових ризиків у майбутньому.

На основі проведеного аналізу стратегічних напрямків встановлено, що СТОВ «Україна» володіє значним фінансовим потенціалом для підвищення рентабельності власного капіталу (ROE). Проте, через надмірно консервативну фінансову політику підприємство недоотримувало можливі переваги від використання позикових ресурсів. Аналіз фінансового левериджу (ЕФЛ) показав, що у 2022–2024 роках використання позикового капіталу було економічно доцільним, оскільки рентабельність активів (ROA) стабільно перевищувала вартість залучених ресурсів. Водночас через низький рівень плеча левериджу (0,07–0,24) ефект фінансового левериджу залишався незначним.

Стратегічною метою є поступове збільшення частки позикового капіталу з переходом від політики повної фінансової автономії до моделі збалансованого комбінованого фінансування. Оптимальне співвідношення власного та позикового капіталу (ВК:ЗК) рекомендовано встановити на рівні 60% : 40% (коефіцієнт фінансового левериджу 0,67). Досягнення цільового плеча левериджу 0,5 дасть змогу підвищити рентабельність власного капіталу на 2,65 відсоткових пункти. Для зниження вартості фінансування (Кд) та диверсифікації джерел доцільно активно використовувати державні програми підтримки («Доступні кредити 5-7-9%», компенсацію вартості техніки), аграрні розписки

для гнучкого залучення коштів під заставу врожаю, а також фінансовий лізинг як інструмент реалізації інвестиційних проєктів.

Забезпечення фінансової стабільності в умовах економічної та військової турбулентності вимагає впровадження інтегрованої системи управління ризиками. Для хеджування цінових ризиків доцільно використовувати форвардні контракти на зерно, що дозволить фіксувати прибутковість і стабілізувати грошові потоки незалежно від коливань ринкових цін. Використання валютних форвардів або альтернативних механізмів (товарний кредит у гривні) забезпечить захист від девальваційних ризиків при закупівлі імпортних ресурсів. Обов'язковим елементом антикризової політики має стати страхування врожаю від погодних та військових ризиків, що гарантує компенсацію втрат і запобігає нульовим надходженням грошових потоків. Військове страхування основних засобів (техніки, елеваторів, складів) є ключовим інструментом захисту від необхідності екстреного залучення дорогих кредитів для відновлення виробничих потужностей. Водночас упровадження системи ковзного (ролінгового) бюджетування грошових коштів на три місяці дозволить уникнути касових розривів і забезпечити оперативне реагування на відхилення від планових показників.

Аналіз оборотного капіталу виявив аномально високий термін погашення кредиторської заборгованості (562,5 днів у 2024 році), що сформувало глибоко негативний фінансовий цикл (-416 днів) і створило вигідне джерело самофінансування. Для підвищення ефективності використання оборотного капіталу рекомендовано впровадити агресивно-захисну модель управління, яка передбачає скорочення терміну дебіторської заборгованості з 81,8 до 45 днів через систему знижок або факторинг, а також збереження довгих термінів кредиторської заборгованості як безвідсоткового джерела фінансування. Такі дії дозволять суттєво збільшити внутрішній потенціал самофінансування (ВПС).

З метою підвищення фінансової безпеки рекомендовано створити два резервні фонди: Фонд фінансової безпеки (у розмірі шестимісячного мінімуму операційних витрат) та Фонд інвестиційного розвитку, кошти яких доцільно

розміщувати у високоліквідних фінансових інструментах – облігаціях внутрішньої державної позики (ОВДП) або короткострокових депозитах.

У результаті реалізації запропонованої антикризової фінансової стратегії очікується досягнення синергетичного ефекту, який забезпечить одночасне зростання прибутковості та зміцнення фінансової стабільності підприємства. Прогноз на 2025 рік свідчить про збільшення ефекту фінансового левериджу на 14,7% і зростання внутрішнього потенціалу самофінансування на 48,1%. Це підтверджує перехід СТОВ «Україна» від надконсервативної до стійко-оптимальної фінансової структури, яка ефективно використовує позиковий капітал в інтересах власників, зберігаючи високий рівень автономії (прогнозний коефіцієнт 0,73) і зміцнюючи ліквідність підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойко Д. С., Чкан І. О. (2021). Методичний підхід до забезпечення фінансової безпеки та збалансування системи розвитку України. Економіка та управління. №4. С. 29–37.
2. Довбня С. Б., Разгоняєва Т. М. Методичні основи оцінки фінансової стійкості підприємства з урахуванням впливу факторів зовнішнього середовища. Бізнес-навігатор. 2020. Вип. 3. С. 89–94.
3. Василенко В. (2023). Формування стратегічного наративу системи суспільного врядування України у вимірі військового часу. URL : <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/25500>.
4. Єпіфанова І. Ієрархічна класифікація факторів впливу на систему управління фінансовою стійкістю промислового підприємства. Innovation and Sustainability. 2021. (1). С. 6–12.
5. Жаворонок А. В., Марич А. В. Управління фінансовими ризиками як складова фінансової безпеки підприємств. Інфраструктура ринку. 2020. № 18. С. 167–173.
6. Лищенко М. О. Аналіз фінансової стійкості підприємства як елементу забезпечення фінансової стабільності роботи підприємства. Вісник Черкаського університету. 2018. № 2. С. 49–57.
7. Левкович О. В., Калашнікова Ю. М. Фінансова стійкість як передумова інноваційного розвитку підприємства. Ефективна економіка. 2021. № 4. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8776>.
8. Крамаренко К., Вінниченко О. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління фінансово-економічною безпекою суб'єктів господарювання. Сталий розвиток економіки. 2024. № 3 (50). С. 344–349. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-50-51>.

9. Маслак О. О., Огерчук Ю. В., Маслак Т. О. (2021). Особливості вибору стратегії розвитку вітчизняних підприємств на основі аналізу стратегічних альтернатив. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку, (2), 6–12.
10. Назарова Т. Ю., Гаврик А. А. Фінансова стійкість підприємства в сучасних умовах. Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит. 2021. № 5-6 (159-160). С. 44–51.
11. Міньковська А.В., Остропович І.З. Теоретичні аспекти формування стратегії фінансово-економічної безпеки підприємства. Економічний журнал Одеського політехнічного університету. 2023. № 4 (26). С. 22–28. URL: <https://economics.net.ua/ejoru/2023/No4/22.pdf> (дата звернення: 16.11.2025).
12. Онищенко С.В., Глушко А.Д. Інформаційно-аналітичне забезпечення фінансової безпеки підприємств у сучасних умовах. Науковий вісник Одеського національного економічного університету. 2023. № 7–8(308–309). С. 135–154. DOI: <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2023-7-8-308-309-145-154>.
13. Партин Г., Папірник С. Забезпечення фінансової стійкості підприємства за умов нестабільності середовища функціонування. Механізм регулювання економіки. 2022. № 3-4(97-98). С. 129–135.
14. Нагорна І. В., Кузнецова С. О., Польова Т. В. Обліково-аналітичне забезпечення оцінки фінансової стійкості підприємств торгівлі: монографія. Харків : Видавець Іванченко І.С., 2020. 133 с.
15. Христенко Л.М., Чорна О.Ю., Гречишкін С.А. Формування оптимізованої класифікації типів/видів стратегії економічної безпеки агрохолдингів... Причорноморські економічні студії. 2023. Вип. 80. С. 116–127. DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.80-19>.
16. Торохтій Б. Г. Розуміння поняття «економічна стійкість» в системі наукових категорій. «Colloquium-journal». 2021. №34 (121). С. 61–65.
17. Набатова Ю. А., Малачевська К. О. Автоматизація аналізу та прогнозування фінансових результатів підприємства. «Ефективна економіка». № 12. 2020. URL : http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2020/82.pdf.

18. Пилипенко О. В. Стратегічний аналіз: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. В. Пилипенко; За заг. ред. М. І. Ковалю. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2018. 350 с.
19. Люта О. В., Пігуль Н. Г., Глядько К. Теоретичні засади управління ліквідністю та платоспроможністю підприємств. Вісник СумДУ. Серія «Економіка». 2019. № 4. С. 14–23.
20. Слободян Н. Г., Черняк В. А. Дослідження фінансового стану підприємства з використанням моделей банкрутства. Приазовський економічний вісник. 2020. Вип. 3 (20). С. 258–264.
21. Степаненко О. І., Павловська Х. Ю. Аналіз рентабельності підприємства та шляхи її підвищення в умовах економічної нестабільності. Причорноморські економічні студії. 2022. Вип. 75. С. 93–101.
22. Рачинський О. В. Інформаційне забезпечення системи оцінки фінансової стійкості підприємства. Економіка, фінанси, облік та право: зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф. (17 листопада 2021 р., м. Полтава): у 2 ч. Полтава : ЦФЕНД, 2021. Ч. 1. С. 15–16.
23. Цегельник Н.І., Яромлюк О.Ф. Методологічні підходи до оцінки економічної безпеки територіальних громад. Економіка та суспільство. 2025. № 71. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-43>.
24. Партин Г., Папірник С. Забезпечення фінансової стійкості підприємства за умов нестабільності середовища функціонування. Механізм регулювання економіки. 2022. № 3-4(97-98). С. 129–135.
25. Домніна І.І., Міщенко В.А. Концепція антикризового контролінгового вартісно-орієнтованого менеджменту на підприємстві. Збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції (м.Запоріжжя, 26 грудня 2020 року). Запоріжжя: ГО "СІЕУ", 2020. С.175-179.
26. Вініченко І. І., Крючок С. І. Економічна стійкість підприємства та її складові. Агросвіт. 2016. № 24. С. 15–20.
27. Петрова В. Ф. Фінансовий аналіз: конспект лекцій з дисципліни. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 138 с.

28. Сітак І. Л., Івахненко А.В. Управління фінансовою стійкістю в системі формування фінансової стратегії підприємства. Вісник Харківського політехнічного інституту. 2021. №3. С. 7–15.
29. Пігуль Н. Г., Клименко А. В., Пігуль Є. І. Аналіз фінансової стійкості підприємств України. Приазовський економічний вісник. 2019. №1 (12). С. 186–190.
30. Лактіонова О. А. Управління фінансовими ризиками: навчальний посібник. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 256 с.
31. Куцай Н. С., Демчук В. О. Сутність, задачі та етапи управління фінансовим станом підприємства. Modern Economics. 2021. № 25(2021). С. 92–97.
32. Приймак С., Волкова О. Діагностика фінансової стійкості підприємств в умовах посилення глобальної конкуренції. Економіка та суспільство. 2021. № 30. С. 144–151.
33. Рачинський О. В. Побудова структури системи оцінки та підвищення фінансової стійкості промислових підприємств. Науковий журнал «Причорноморські економічні студії». 2023. Вип. 84. С. 90–94.
34. Мозоленко М. С. Функціональні стратегії в загальноорганізаційному розвитку підприємств. URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8796dfa4-6c8d-47a7-9fd9-ce16794e0b4a/content>.
35. Побережець О. В., Гусев А. О. Ліквідність балансу підприємства та методика її визначення. Приазовський економічний вісник. 2021. Вип. 2(25). С. 223–230.
36. Косова Т. Д., Деєва Н. Е., Ползікова Г. В. Фінансова архітектоніка: потенціал розвитку для економіки, менеджменту, маркетингу. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 15-16. С. 10–16.
37. Крупка М. І., Ковалюк О. М., Коваленко В. М. Фінансовий менеджмент: підручник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 440 с.

38. Ємельянов О. Ю., Бреньо А. В. Організаційно-економічний механізм управління фінансовою стійкістю підприємств. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія : Економічні науки. 2022. № 10. С. 21–28.
39. Калишенко В. О., Москалець К. М. Огляд та узагальнення методичних підходів до оцінки фінансової стійкості підприємства. Матеріали VII Міжнародної наукової інтернет-конференції «Простір і час сучасної науки». URL : <http://intkonf.org/kalishenko-vo-moskalets-km-oglyad-tauzagalnennya-metodichnih-pidhodiv-dootsinki-finansovoyi-stiykosti-pidpriem>.
40. Гончар О. І. Оборотні активи підприємства: сучасний підхід до управління. Вісник Хмельницького національного університету. 2020. № 3 (282). С. 262–265.
41. Пожар Є. П. Аналіз фінансових ризиків та методи їх нейтралізації на підприємстві. Інфраструктура ринку. 2020. Вип. 43. С. 387–391.
42. Потапюк І.П., Мазіленко С.С., Прусова М.О. Фінансово-економічна безпека як основа безпеки підприємства. Цифрова економіка та економічна безпека. 2022. Вип. 2 (02). С. 156–160. URL: <http://dees.iei.od.ua/index.php/journal/article/view/83> (дата звернення: 16.12.2025).
43. Кравченко М. О., Лентовська М. А. Принципи забезпечення фінансової стійкості інноваційно-активних підприємств. Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи : зб. тез доп. III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 08 груд. 2022 р. : Київ, 2022. С. 65–66.
44. Добровольська О. В., Рондова М. А. Прогнозування банкрутства як методу оцінки фінансового стану підприємства. Агросвіт. 2021. № 20. С. 40–45.
45. Вітюк А. В., Савельєва А. О. Аналітичне дослідження факторів впливу на фінансову стійкість машинобудівних підприємств Вінницької області. Бізнес-інформ. 2019. № 1. С. 267–272.
46. Кащена Н. Б. Фінансова діагностика: навч. посібник. Х. : ХДУХТ, 2018. 196 с.

47. Жигалкевич Ж. М., Кам'янська О. В. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент». Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 214 с.
48. Дубинська О. С. Визначення рівня фінансово-економічної безпеки на підставі аналізу фінансової звітності підприємства. Таврійський науковий вісник. Серія «Економіка». 2021. Вип. 5. С. 112–122. DOI: <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2021.5.14>.
49. Гудзь О. Є., Стецюк П. А. Фінансова політика підприємства: навчальний посібник. Київ : ДУТ, 2017. 116 с.
50. Дячков Д.В., Гнаток Є.М., Животовська А.О. Стратегічне управління фінансово-економічною безпекою як елементом загальної безпеки аграрного підприємства. Інфраструктура ринку. 2023. Вип. 75. С. 91–95. DOI: <https://doi.org/10.32782/infrastructure75-16>.
51. Даско І., Стефаник С. Методичний підхід до оцінки рівня фінансово-економічної безпеки промислових підприємств. Економіка та суспільство. 2024. № 65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-58>.
52. Адонін С., Калашнікова Ю. Оцінка фінансової стійкості підприємства та шляхи її підвищення. Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. 2020. № 4. С. 155–160.
53. Берест М. М., Меренкова Л. О. Оцінка та аналіз факторів впливу на фінансову стійкість підприємств машинобудування. Економіка розвитку. 2019. № 18(3). С. 1–11.
54. Гармаш Р. Стратегії розвитку промислових підприємств у світлі глобалізаційних процесів. URL: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7701773>.
55. Акулюшина, М. О., Телюх, К. П., & Цвік, О. О. (2019). Антикризове управління у розрізі підвищення конкурентних позицій підприємства. Вісник. С. 14–17.
56. Балабаниць А.В., Гапонюк О.І., Горбашевська М.О. [та ін.]. Управління фінансово-економічною безпекою держави та шляхи запобігання

зовнішнім і внутрішнім загроза: монографія. Маріуполь: Маріупольський державний університет, 2020. 223 с.

57. Гуменюк М. М. Практикум із фінансів підприємств: навч. посібник. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 168 с.

58. Ватченко, Б. С., Шаранов, Р. С. (2022). Антикризове управління підприємством в умовах війни. Економічний простір. № 182. С. 32–43.

59. Батченко Л. В., Гончар Л. О., Беляк А. О. Особливості формування механізму забезпечення фінансової стійкості підприємств сфери гостинності: теоретико-методологічний аспект. Підприємництво і торгівля. 2020. Вип. 27. С. 13–20.

60. Власова Н. О., Носирєв О.О. Оцінка впливу галузевих факторів на фінансові результати підприємств промисловості. Бізнес-інформ. 2020. № 5. С. 394–402.

61. Водоріз Я. С., Чайка Т. Ю., Лошакова С. Є. Розрахунок коефіцієнтів ліквідності за балансом, урахування фінансових і виробничих особливостей підприємства під час здійснення коефіцієнтного аналізу ліквідності // Економіка та суспільство. 2018. Вип. 15. С. 900–908.

62. Бедер Д., Цаль-Цалко Ю. Формування економічних індикаторів національної безпеки в умовах цифровізації бізнесу та змін в економіці. Суспільство та безпека. 2024. № 1 (2). С. 3–13. DOI: [https://doi.org/10.26642/sas-2024-1\(2\)-3-13](https://doi.org/10.26642/sas-2024-1(2)-3-13).

63. Бедринець М.Д., Довгань Л.П. Фінанси підприємств / М.Д. Бедринець, Л.П. Довгань. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 292 с.

64. Берест М. М. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 164 с.

65. Бондаренко О. С. Система оцінки ефективності управління фінансами підприємства у сучасних умовах. Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 16. С. 18–21.

66. Борецька Н. П., Міщенко К. В. Аналіз і прогнозування фінансової стійкості підприємства. Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 20. С. 64–66.

67. Бутко М. П., Дітковська М. Ю., Задорожна С. М. Стратегічний менеджмент: навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2016. 376 с.

68. Васечко Л. І. Стратегічні напрями забезпечення фінансової стійкості підприємства. Європейський науковий журнал економічних та фінансових інновацій. 2021. 1(7). С. 26–40.

ДОДАТКИ

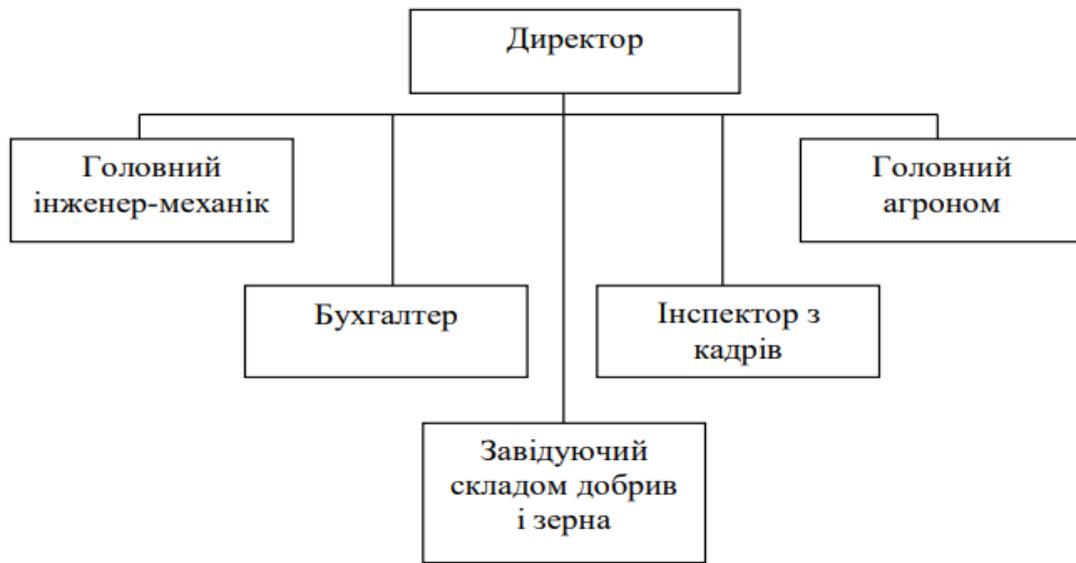

Рис. Організаційна структура управління СТОВ «Україна»

Додаток Б

Аналіз формування та розподілу прибутку СТОВ «Україна» за 2022-2024 рік

№ з/п	Показник	Рядок Ф№2	Розрахунок	2022	2023	2024	Абс. відх. (6-5)	Абс.
								відх. (7-6)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000		4 029	4 944	6 166	915	1 222
2	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050		0	39	1 865	39	1 826
3	Валовий прибуток	2090	(p1-p2)	28 042	36 072	34 843	8 030	-1 229
4	Інші операційні доходи	2120		1860	2322	4 145	462	1 823
5	Сумарні операційні доходи	(2000+2120)	(p1+p4)	0	0	0	0	0
6	Адміністративні витрати	2130		514	616	224	102	-392
7	Витрати на збут	2150		4 029	4 944	6 166	915	1 222
8	Інші операційні витрати	2180		0	39	1 865	39	1 826
9	Сумарні операційні витрати	(2050+2130+2150+2180)	(p2+p6+p7+p8)	26 387	34 027	31 181	7 640	-2 846
10	Прибуток від операційної діяльності	2190	(p5-p9)	1 655	2 045	3 662	390	1 617
11	Дохід від інвестиційної та фінансової діяльності	(2200+2220+2240)		0	0	0	0	0
12	Витрати від інвестиційної і фінансової діяльності	(2250+2255+2270)		0	0	0	0	0
13	Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування	2290	(p10+p11-p12)	1 655	2 045	3 662	390	1 617
14	Витрати з податку на прибуток	2300		0	0	0	0	0
15	Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	(p13-p14)	1 655	2 045	3 662	390	1 617
16	Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		0	0	0	0	0
17	Сукупний дохід	2465	(p15+p16)	1 655	2 045	3 662	390	1 617

Додаток В

Агрегований баланс СТОВ «Україна» за 2022-2024 рр.

Актив	2022 рік		2023 рік		2024 рік		Відхилення (+,-)		Темп зростання 2023/ 2021, %	Відхилення (+,-)		Темп зростання 2024/ 2023, %
	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	2023/2022			2024/2023		
							в сумі, тис. грн.	в питомій вазі, %		в сумі, тис. грн.	в питомій вазі, %	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Необоротні активи (1095)	12305	21,99	9951	17,68	21730	32,28	-2354	-4,30	80,87	11779	14,60	218,37
1.1. Основні засоби і нематеріальні активи (1000+...+1020)	12305	21,99	9951	17,68	21730	32,28	-2354	-4,30	80,87	11779	14,60	218,37
1.2. Довгострокові фінансові інвестиції (1030+1035)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
1.3. Відстрочені податкові активи (1045)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	#ДІЛЕННЯ/0!	0	0,00	#ДІЛЕННЯ/0!
1.4 Інші необоротні активи і довгострокова дебіторська заборгованість (1040+1050+...+1090)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
2. Оборотні активи (1195)	43659	78,01	46318	82,32	45587	67,72	2659	4,30	106,09	-731	-14,60	98,42
2.1. Запаси (1100+1110)	33788	60,37	36527	64,91	34780	51,67	2739	4,54	108,11	-1747	-13,25	95,22
2.2. Дебіторська заборгованість (1120+1125+...+1155)	1276	2,28	8748	15,55	7579	11,26	7472	13,27	685,58	-1169	-4,29	86,64
2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти (1160+1165)	8595	15,36	1043	1,85	3228	4,80	-7552	-13,50	12,13	2185	2,94	309,49
2.4. Витрати майбутніх періодів (1170)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
2.5. Інші оборотні активи (1180+1190)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	#ДІЛЕННЯ/0!	0	0,00	#ДІЛЕННЯ/0!
3. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття (1200)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
Всього майна (1300)	55964	100	56269	100	67317	100	305	0	100,54	11048	0	119,63

Пасив	2022 рік		2023 рік		2024 рік		Відхилення (+,-)		Темп зростання 2023/ 2021, %	Відхилення (+,-)		Темп зростання 2024/ 2023, %
							2023/2022			2024/2023		
	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	в сумі, тис. грн.	в питомій вазі, %		в сумі, тис. грн.	в питомій вазі, %	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Власний капітал (1495)	50476	90,19	52521	93,34	54462	80,90	2045	3,15	104,05	1941	-12,44	86,68
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення (1595)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	#####	0	0,00	#####
3. Поточні зобов'язання і забезпечення (1695)	5488	9,81	3748	6,66	12855	19,10	-1740	-3,15	68,29	9107	12,44	286,69
3.1. Короткострокові кредити банків (1600)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
3.2. Кредиторська заборгованість (1605+...+1650)	5488	9,81	3748	6,66	12855	19,10	-1740	-3,15	68,29	9107	12,44	286,69
3.3. Інші поточні зобов'язання (1660+...+1690)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	#####	0	0,00	#####
4. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття (1700)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
5. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду (1800)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
Всього капіталу (1900)	55964	100	56269	100	67317	100	305	0	100,54	11048	0,00	100

Аналіз основних статей джерел фінансування СТОФ «Україна» за 2022-2024 рр.

Найменування статей	2022		2023		2024		відхилення 2023/2022			відхилення 2024/2023		
	сума тис.грн.	питома вага	сума тис.грн.	питома вага	сума тис.грн.	питома вага	д	%	темپ зростання	д	%	темп зростання
Власний капітал	50 476	90,19	52 521	93,34	54 462	80,90	2 045	3,15	104,05	1 941	-12,44	103,70
1. Зареєстрований (пайовий) капітал	17	0,03	17	0,03	17	0,03	0	0,00	100,00	0	0,00	100,00
2. Капітал у дооцінках	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
3. Додатковий капітал	3550	6,34	3550	6,31	3550	5,27	0	-0,03	0,00	0	-1,04	0,00
Всього інвестований капітал	3 567	6,37	3 567	6,34	3 567	5,30	0	-0,03	100,00	0	-1,04	100,00
4. Резервний капітал	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
5. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	46 909	83,82	48 954	87,00	50 895	75,60	2 045	3,18	104,36	1 941	-11,39	103,96
Всього накопичений капітал	50 476	90,19	52 521	93,34	54 462	80,90	2 045	3,15	104,05	1 941	-12,44	103,70
6. Неоплачений капітал	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
7. Вилучений капітал	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
Всього капітал у розпорядженні	50 476	90,19	52 521	93,34	54 462	80,90	2 045	3,15	104,05	1 941	-12,44	103,70
8. Інші резерви	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ	5 488	9,81	3 748	6,66	12 855	19,10	-1 740	-3,15	68,29	9 107	12,44	342,98
1. Довгострокові зобов'язання	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
1.1. Довгострокові кредити банків	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00

1.2. Відстрочені податкові зобов'язання	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
1.3. Цільове фінансування	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
1.4. Страхові резерви	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
1.5. Інші довгострокові зобов'язання та забезпечення	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
2. Поточні зобов'язання	5488	9,81	3 748	6,66	12 855	19,10	-1 740	-3,15	68,29	9 107	12,44	342,98
2.1. Короткострокові кредити банків	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
2.2. Заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	5000	8,93	0	0,00	0	0,00	-5 000	-8,93	0,00	0	0,00	0,00
2.3. Векселі видані	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
2.4. Заборгованість за товари, роботи, послуги	282	0,50	3 628	6,45	4 648	6,90	3 346	5,94	1286,52	1 020	0,46	128,11
2.5. Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками	206	0,37	120	0,21	8207	12,19	-86	-0,15	58,25	8 087	11,98	6839,17
2.6. Доходи майбутніх періодів	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
2.7. Інші поточні зобов'язання та забезпечення	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
СУКУПНИЙ КАПИТАЛ	55 964	100	56 269	100	67 317	100	305	-	100,54	11 048	-	119,63

Аналіз показників ліквідності СТОВ «Україна» за 2022-2024 рік

Показники	2022	2023	2024	Темп зростання, %	
				2023/2022	2024/2023
1	2	3	4	5	6
Показники ліквідності					
Власний оборотний капітал, тис. грн	38171	42570	32732	111,52	76,89
Загальний коефіцієнт ліквідності (покриття), грн/грн	7,96	12,36	3,55	155,34	28,70
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,80	2,61	0,84	145,24	32,18
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1,57	0,28	0,25	17,77	90,24
Коефіцієнт ліквідності товарно-матеріальних цінностей, грн/грн	6,16	9,75	2,71	158,29	27,76
Коефіцієнт ліквідності дебіторської заборгованості	69,24	2,33	0,59	3,37	25,26

Аналіз показників фінансового стану та платоспроможності СТОВ «Україна» за 2022-2024 рр.

Показники	2022	2023	2024	Темп зростання, %	
				2023/2022	2024/2023
Показники платоспроможності					
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами, грн/грн	0,87	0,92	0,72	105,12	78,12
Коефіцієнт загальної платоспроможності	10,20	15,01	5,24	147,22	34,88
Коефіцієнт фінансового лівериджу	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Коефіцієнт відновлення (втрати) платоспроможності, грн/грн	0,74	1,43	-0,22	193,19	-15,04
Частка кредиторської заборгованості у власному капіталі й дебіторської заборгованості, грн/грн	0,11	0,06	0,08	57,69	124,95
Коефіцієнт співвідношення чистих оборотних активів із чистими активами, грн/грн	0,76	0,81	0,41	107,18	50,37
Показники фінансової стійкості та стабільності					
Наявність власних коштів в обороті	38171	42570	32732	111,52	76,89
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,90	0,93	0,80	103,33	86,02
Коефіцієнт автономії	0,90	0,93	0,80	103,33	86,02
Коефіцієнт фінансової залежності	1,11	1,07	1,25	96,40	116,82
Коефіцієнт фінансового ризику	0,10	0,07	0,23	70,00	328,57
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,76	0,81	0,60	106,58	74,07
Коефіцієнт покриття запасів	1,13	1,16	0,94	102,65	81,03
Коефіцієнт загальної заборгованості	0,10	0,07	0,23	70,00	328,57
Коефіцієнт співвідношення власного і залученого капіталу	9,20	14,01	4,23	152,28	30,19

Аналіз показників ефективності використання оборотного капіталу СТОВ
«Україна» за 2022-2024 рр.

Показники	2022	2023	2024	Темп зростання,%	
				2023/2022	2024/2023
1	2	3	4	5	6
Власний оборотний капітал, тис. грн	38171	42570	32732	111,52	76,89
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,76	0,81	0,60	106,58	74,07
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	0,87	0,92	0,72	105,75	78,26

Аналіз показників ділової активності СТОВ «Україна» за 2022-2024 рр.

Показники	2022	2023	2024	Темп зростання, %	
				2023/2022	2024/2023
1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	0,64	0,78	0,72	121,12	92,99
Тривалість обороту оборотних активів	560,49	462,76	497,64	82,56	107,54
Коефіцієнт ефективності використання ресурсів	0,50	0,64	0,49	127,80	76,50
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	21,98	4,12	4,35	18,74	105,64
Тривалість обороту дебіторської заборгованості	16,38	87,40	82,74	533,54	94,66
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	5,11	9,61	2,57	188,15	26,68
Тривалість обороту кредиторської заборгованості	70,45	37,45	140,33	53,15	374,76
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	0,71	0,85	0,77	119,76	90,57
Тривалість обороту матеріальних запасів	506,55	422,97	466,98	83,50	110,41
Період обороту власного оборотного капіталу	137	178	218	130,16	122,09

Аналіз рентабельності капіталу (активів) СТОВ «Україна» за 2022-2024 рр.

Показники	2022	2023	2024	Темп зростання,%	
				2023/2022	2024/2023
1	2	3	4	5	6
Середньорічна вартість капіталу, тис. грн.	54767	56116,5	61793	102,46	110,12
Чистий прибуток, тис. грн	1655	2045	3662	123,56	179,07
Рентабельність капіталу, %	3,02	3,64	5,93	120,53	162,91

Аналіз рентабельності власного капіталу СТОВ «Україна» за 2022-2024 рр.

Показники	2022	2023	2024	Темп зростання,%	
				2023/2022	2024/2023
1	2	3	4	5	6
Середньорічна вартість власного капіталу, тис. грн.	49648,5	51498,5	53491,5	103,73	103,87
Чистий прибуток, тис. грн	1655	2045	3662	123,56	179,07
Рентабельність власного капіталу, %	3,33	3,97	6,8	119,22	171,28

Аналіз рентабельності залученого капіталу СТОВ «Україна» за 2022-2024 рр.

Показники	2022	2023	2024	Темп зростання,%	
				2023/2022	2024/2023
1	2	3	4	5	6
Середньорічна вартість залученого капіталу, тис. грн.	5118,5	4618	8301,5	90,22	179,76
Чистий прибуток, тис. грн	1655	2045	3662	123,56	179,07
Рентабельність залученого капіталу, %	32,33	44,28	44,11	136,96	99,62

Аналіз грошових потоків СТОВ «Україна» за 2022-2024 рік

Показники	На кін.2022		На кін.2023		На кін.2024		Зміна за 2022 рік			Зміна за 2023 рік			Зміна за 2024 рік		
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	Δ	%	Темп зр, %	Δ	%	Темп зр, %	Δ	%	Темп зр, %
1	2	3	4	5	6	7	10	11	12	13	14	15	16	17	18
I. Грошові потоки від операційної діяльності	49 081	100	79 494	100,0	49 206	100,00	30 413	-	161,96	-30 288	-	61,90	2 772 800	-	5735,09
Надходження, в т.ч.:	28 042	57	36 033	45,3	32 978	67,02	7 991	-11,81	128,50	-3 055	21,7	91,52	1 447 345	-14,56	4488,82
реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	28 042	57	36 033	45,33	32 978	67,02	7 991	-11,81	128,50	-3 055	21,7	91,52	1 399 977	-16,24	4345,18
повернення авансів інших податків і зборів	0	0	0	0,0	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,0	0,00	0	0,00	0,00
інші надходження	0	0	0	0,0	0	0,00	0	0,00	0	0	0,0	0	47 368	1,68	0
Витрачання, в т.ч.:	21 039	43	43 461	54,7	16 228	32,98	22 422	11,81	206,57	-27 233	-21,7	37,34	1 325 455	14,56	8267,70
постачальникам	12 729	26	29 674	37,3	2 242	4,56	16 945	11,39	233,12	-27 432	-32,8	7,56	915 474	27,96	40932,92
оплата праці	4 499	9	5 866	7,4	6 181	12,56	1 367	-1,79	130,38	315	5,2	105,37	81 350	-9,46	1416,13
розрах. з податків та зборів	877	2	1 144	1,4	1 223	2,49	267	-0,35	130,44	79	1,0	106,91	76 725	0,28	6373,51
інші витрачання	2934	6	6777	8,5	6 582	13,38	3 843	2,55	230,98	-195	4,9	97,12	251 906	-4,22	3927,20
ЧГП від операц. діяльності	7 003	-	-7 428	-	16 750	-	-14 431	-	-106,07	24 178	-	-225,5	121 890	-	827,70

<i>Погашення позик</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Сплата дивідендів</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Витрач. на сплату відсотків</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Витрачання на сплату за-боргов. з фінанс. оренди</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Інші платежі</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>ЧГП від фінанс. діяльності</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Чистий грошов. потік (ЧГП)</i>	6 748	-	-7 552	-	2 185	-	-14 300	-	-111,91	9 737	-	-28,93	86 728	-	4069,24

